

UNIVERSITETET
I OSLO

Rapport fra arbeidsgruppe for oppfølging av sannhets- og forsonings-kommisjonen ved Universitetet i Oslo

Sammendrag

Arbeidsgruppen har kartlagt Universitetet i Oslos utdanning, forskning og formidling som omhandler samisk, kvensk/norskfinsk, skogfinsk, romsk, romanifolkets/taternes og jødisk kultur, språk, historie og samfunn, og foreslår hvordan universitetets ledelse og fagmiljø kan bidra mer til forsoningsarbeidet knyttet til fornorskings- og minoritetspolitikk og overgrep mot disse befolkningsgruppene. Gruppen peker på at UiOs institusjonelle oppfølging har en dobbel begrunnelse: Universitetets historie gir et særlig omfattende ansvar for å bidra til forsoning, og kunnskapen som utvikles og formidles ved vårt universitet, har meget stor samfunnsmessig betydning. Å bidra til et mer forsonet samfunn forutsetter institusjonell forankring og prioriteringer på alle nivå i organisasjonen. Sentralt i anbefalingene er økt kunnskap om universitetets historie, systematisk inkludering av tematikk og perspektiver i ordinær undervisning og økt innsats innen forskning. Forsoningsarbeidet bør også innebære synliggjøring av berørte grupper i universitetets aktiviteter og på campus og mer samarbeid med deres organisasjoner og med spesialiserte kompetansemiljø.

Rapport levert september 2026

Innhold

Sammendrag	1
1. Bakgrunn og kartlegging.....	5
1.1. Mandat og sammensetting	5
1.2. Arbeidsgruppens utgangspunkt	6
1.3. Forventninger til UiO	9
1.4. Arbeidsgruppens møter med ressurspersoner og institusjoner.....	11
1.5. Nåsituasjonen ved UiO.....	14
2. Forslag til tiltak	17
2.1. Innledning.....	17
2.2. Ledelse ved UiO sentralt og ved enhetene	17
Tiltak 1: En overordnet ambisjonserklæring.....	18
Tiltak 2: Beklagelse og institusjonell historisk gjennomgang	18
Tiltak 3: Øke kjennskap til Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport og UiOs institusjonelle oppfølging av denne	20
Tiltak 4: Sentrale og lokale institusjonelle strategier	20
Tiltak 5: Strukturer for dialog og råd	20
Tiltak 6: Kompetanse og koordinerende kapasitet i sentraladministrasjonen	21
Tiltak 7: Stimulansmidler	21
Tiltak 8: UH-sektoren og forskningspolitikk.....	22
2.3. Forskning	22
Tiltak 9: Involvering, samarbeid og kulturkompetanse i forskningsmiljøene ved UiO	22
Tiltak 10: Bidra til kompetanseheving i samiske og minoriteters kunnskapsinstitusjoner	23
Tiltak 11: Forskerrekruttering og –kvalifisering	23
Tiltak 12: Kompetansenettverk på tvers av UiO	24
Tiltak 13: Tverrfakultær forskningssatsning.....	25
2.4. Utdanning	25
Tiltak 14: Integrere relevant kunnskap og samiske og minoritetsperspektiver i ordinære emner	26

Tiltak 15: Beholde og utvikle muligheter til fordypning gjennom emner ved UiO, ved samarbeid eller ved å vise studentene våre videre til relevante studietilbud andre steder	27
Tiltak 16: Prioritere relevant undervisning i utviklingsdialog og tilleggsbevilgninger fra myndighetene.....	29
Tiltak 17: Studentfellesskap	29
2.5 Formidling og synliggjøring	29
Tiltak 18: Kommunikasjonsplan for forskning og undervisning om urfolk og nasjonale minoriteter	30
Tiltak 19: Jevnlige seminarer og bruk av UiO som arena for å markere dager.....	30
Tiltak 20: Offisielt navn på flere språk	31
Tiltak 21: Navn på auditorier og rom.....	31
Tiltak 22: Flagge ved merkedager	31
3. Mulige samarbeidskonstellasjoner	33
4. Vedlegg: Kartlegging av UiOs utdanning, forskning og formidling knyttet til samer og nasjonale minoriteter	35

Rapport fra Arbeidsgruppe for oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonen ved UiO

1. Bakgrunn og kartlegging

1.1. Mandat og sammensetting

Rektor ved Universitetet i Oslo Ragnhild Hennum utarbeidet den 25. januar 2026 et mandat til en arbeidsgruppe for å utrede hvordan UiO bør følge opp Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport.

Mandat

Arbeidsgruppen bes:

- Gjennomføre en kartlegging av UiOs utdanning, forskning og formidling som omhandler samisk, kvensk og skogfinsk kultur, språk, historie og samfunn.
- Foreslå hvordan UiO best kan synliggjøre sin virksomhet og aktivitet på området.
- Identifisere områder innenfor kjernevirksomheten hvor UiO har potensial for å bidra mer til forsoningsarbeidet knyttet til fornorskningspolitikken og overgrep mot disse befolkningsgruppene.
- Vurdere og foreslå mulige samarbeidskonstellasjoner med andre institusjoner som kan bidra til oppfølgingen.
- Påpeke andre forhold av betydning.

Tiltak og initiativer som foreslås, bør være forankret i eksisterende organisatoriske og økonomiske rammer og faglige prioriteringer.

Arbeidsgruppen står fritt til å identifisere ressurspersoner som kan konsulteres i de ulike fasene av arbeidet, og ha dialog med relevante fagmiljøer.

Arbeidsgruppen bes levere sin rapport innen juni 2026.

Dekanmøtet vil fungere som referansegruppe for arbeidet.

Medlemmer av arbeidsgruppen

Jonas Bakken (UV, lektorprogrammet)

Jan Bjålie (MED, prodekan forskning og innovasjon)

Maria Astrup Hjort (JF, prodekan studier)

Pia Lane (HF, ILN)

Andrine Elise Salangli (Studentparlamentet)

Anne Julie Semb (SV, dekan)

Hanne Hagtvedt Vik (HF, IAKH), leder.

Sekretariat: Torbjørn Grønner (FIADM)

1.2. Arbeidsgruppens utgangspunkt

Utgangspunktet for gjennomgangen er Sannhets- og forsoningskommisjonens påpekning av at:

«Ulike samfunnsaktører som er berørt av kommisjonens gransking av fornorskingspolitikk og fornorsking, har et selvstendig ansvar for å ta et oppgjør med egen historie og praksis og slik legge til rette for forsoning. Offentlige institusjoner i alle samfunnssektorer og på alle forvaltningsnivåer bør vurdere hvordan de kan bidra til forsoning, i lys av de funn denne rapporten dokumenterer.»

Universitetet i Oslo er landets eldste universitet og var det eneste fra 1811 til 1946. Universitetet hadde en nasjonsbyggende rolle der utdanning av eliten etablerte kunnskap og holdninger som la grunnlag for politikk, holdninger og handlinger over hele landet. Dette gir UiO et særlig stort ansvar for å bidra til forsoning. Også dagens rolle som et av landets største breddeuniversiteter og med beliggenhet i Oslo, hovedstaden og en by med en mangfoldig befolkning, gir et stort ansvar. Det gir også en mulighet til å gi hele samfunnet og ulike grupper tilgang til kunnskap og mulighet til å bidra til å videreutvikle denne.

UiO utdanner til profesjoner som lærere, leger, jurister, psykologer, tannleger og til en lang rekke ulike stillinger i privat sektor, offentlig forvaltning, sivilsamfunn og internasjonale organisasjoner. Kunnskapen informerer politikk, rettsvesen og medier over hele landet. UiOs institusjonelle oppfølging har dermed en dobbel begrunnelse: Universitetets historie gir et særlig omfattende ansvar for å bidra til forsoning, og kunnskapen som utvikles og formidles ved vårt universitet, har stor samfunnsmessig betydning.

Det historiske ansvaret som følger av UiOs fagmiljøers og ansattes forskning og kunnskapsformidling, er i noen grad kjent gjennom forskning og offentlige utredninger. Men det er fortsatt mange aspekter som ikke er kjent. Arbeidsgruppen vil understreke at UiO og de ulike fagmiljøene ved universitetet bør arbeide mer med å forstå institusjonens og fagenes historiske rolle og vil komme tilbake til det under tiltakene.

Hva innebærer forsoning? Det er et grunnleggende faktum at fortiden ikke kan endres. Men ved å kjenne forhistorien og dens konsekvenser kan UiO som institusjon og kollegium være sitt historiske ansvar bevisst. UiOs ledelse og faglige fellesskap kan også bidra til å bøte på urett gjennom å forske, formidle kunnskap og utvikle kunnskap som kan understøtte samers og nasjonale minoriteters utvikling av egen kultur og

samfunnsliv. Dette må skje med åpenhet, med utstrakt involvering og samarbeid og gjennom fagmiljøenes akademiske frihet.

Forsoning overfor det samiske folket og nasjonale minoriteter vil i overskuelig framtid være en vedvarende prosess og tilstand og vil ikke kunne ta form av en rekke tiltak som gjennomføres og deretter anses avsluttet. Å skulle bidra mer til forsoning er derfor noe UiO må institusjonalisere og som må prege universitetets aktiviteter og interne kultur. Det er ikke et 'fag', 'tema' eller 'satsing' som vi ellers kjenner det fra andre deler av vårt samfunnsansvar.

Tiltak for å bidra til forsoning har ofte en vekt på å øke kunnskap innen historie, samfunnsfag og språk. Dette er viktige kunnskapsfelt, men arbeidsgruppen vil understreke at hele UiOs faglige bredde er relevant. Kunnskapsområder som teknologi, helse, økonomi er også av stor betydning for samer og nasjonale minoriteter fordi det legger grunnlaget for framtidig utvikling av kultur og samfunnsliv.

Arbeidsgruppa har tatt utgangspunkt i mandatet som ber oss foreslå initiativ og tiltak som «*bør være forankret i eksisterende organisatoriske og økonomiske rammer og faglige prioriteringer*» [våre uthevinger]. Vi forstår dette som at vi skal foreslå hvordan UiO skal sikre en langsiktig og institusjonalisert forankring av forsoningsarbeidet, men at dette ikke bør skje i form av for eksempel et eget fast senter eller en annen ny enhet med faste stillinger i UiOs organisasjon. Vi kan heller ikke belage oss på at det vil bli tilført vesentlige eksterne midler til dette arbeidet, ut over eventuelle forskningsmidler til eksterntfinansierte prosjekter. Tiltak for å få til økt aktivitet på kort og lengre sikt vil dermed i mange tilfeller innebære behov for interne omprioriteringer innen eksisterende organisasjon. Dette gjelder for UiO sentralt som for de enkelte fakulteter og enheter.

Videre gir mandatet oss i oppdrag å utrede UiOs institusjonelle oppfølging når det gjelder samer, kvener/norskfinner og skogfinner. Arbeidsgruppen anser Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport som den nyeste av flere rapporter fra offentlige utvalg og andre liknende faglige utredninger som tar for seg statens historiske fornorskings- og minoritetspolitikk.¹ I lys av disse har vi også tatt med rom, romanifolk/tatere og jøder i kartleggingen og forslag til tiltak, og dette er avklart med rektor. Inkluderingen av disse, som alle har status som nasjonale minoriteter, er gjort fordi en utelatelse uten å ha en institusjonell aktivitet for å utrede hvordan forsoning og oppretting av urett skal skje, innebærer en passivitet som ville være en fortsatt urett.

Samer og nasjonale minoriteter har ulike historier og også samtidssituasjoner, med stort mangfold i og mellom gruppene. UiOs historiske og nåtidsansvar overfor de ulike gruppene har også både særegenheter og fellestrekk. Arbeidsgruppen foreslår en rekke

¹ NOU 1997: 22 (1997). *Inndragning av jødisk eiendom i Norge under den 2. verdenskrig*"; Kommunal- og regionaldepartementet (2003). *Erstatning til tvangssteriliserte romanifolk/tatere*" NOU 2015: 7 (2015). *Assimilering og motstand. Norsk politikk overfor taterne/romanifolket fra 1850 til i dag*"; Kommunal- og distriktsdepartementet (2015). *Å bli dem kvit*». *Utviklingen av en "sigøynepolitikk" og utryddelsen av norske rom*.

tiltak på ulike nivå for UiOs ansvar for kunnskapsdannelse og formidling når det gjelder samene som urfolk og for de ulike nasjonale minoritetene. Det er imidlertid viktig å understreke at samene har en særlig, grunnlovsfestet status som urfolk i Norge. Videre vil vi understreke at ikke alle relevante problemstillinger og temaer vil tas opp her, og at vi er klar over at det er særlige dimensjoner ved enkelte minoriteters situasjon og dermed aktuelle tiltak som vi ikke berører.

Arbeidsgruppen var fulltallig 16. februar og hadde sitt første møte 23. februar 2026. Utredningsperioden i mandatet fram til juni tilsa at vi måtte komme raskt i gang, og vi er takknemlige til alle som har stilt opp og gitt innspill muntlig og skriftlig, noen ved flere anledninger. Arbeidsgruppen startet med en bredt anlagt kartlegging av nåsituasjonen innen utdanning, forskning og formidling der ledere på ulike nivå fra hele UiO ble bedt om informasjon. Parallelt har vi hatt innspillmøter med en rekke institusjoner, fagmiljø og ressurspersoner i og utenfor UiO.

Vi hadde møter med 25 eksterne og 8 interne ressurspersoner. Møtene med eksterne var ikke institusjonelle møter mellom UiO og andre institusjoner, men var arbeidsgruppens møter med utvalgte personer med særlig relevant kompetanse. Noen hadde lederposisjoner, mens andre var spesielt engasjerte fagpersoner eller involvert i å utforme institusjonelle tiltak for øket aktivitet. Hensikten var å få innblikk i andres erfaringer og få med råd inn i vårt eget arbeid. Ikke alle arbeidsgruppen henvendte seg til hadde tid til å snakke med gruppen, og pga. tidsrammen rakk heller ikke arbeidsgruppen å etablere kontakt med alle aktuelle fagpersoner og -miljøer som den hadde kartlagt som potensielt interessante og relevante. Arbeidsgruppen har også hatt dialog med leder for UiTs utredning av et nasjonalt kompetansesenter for forskning og urett og vært tilhører digitalt i et bredt sammensatt innspillsmøte om dette senteret den 2. juni 2026.

Arbeidsgruppen inviterte i tillegg til et åpent møte ved UiO 5. mai 2026 med en særlig oppfordring til instituttledere, teknisk-administrativt ansatte med ansvar for forskning og utdanning og Studentparlamentet om å komme. Ressurspersoner som kartleggingen hadde identifisert som ansatte med relevant faglig engasjement, fikk en personlig invitasjon. Om lag 25 personer deltok i tillegg til arbeidsgruppens medlemmer, og disse kom fra ulike deler av UiO. I tillegg ga fire personer som ikke kunne delta, innspill i påmeldingsskjemaet. Innspillene fra det åpne møtet ble tatt med i arbeidet med utarbeidelse av rapportens beskrivelse av nåværende situasjon og utfordringer, og forslag til tiltak.

Møtene med interne og eksterne ressurspersoner pågikk fram til 4. juni 2026. Arbeidsgruppen ønsker å uttrykke sin takk til dem som møtte gruppen og gav svært verdifulle innspill. Våre utvalg, gjengivelse og fortolkning av det som ble sagt i møtene er vårt ansvar.

Dekanene ble orientert om arbeidet 24. juni. På dette tidspunktet var arbeidsgruppen ikke fullt ut tilfreds med kvaliteten på informasjonsinnhenting i kartleggingskjemaet. Flere enheter hadde ikke svart eller trolig ikke svart uttømmende. Dekanene ble derfor

bedt om å kvalitetssikre kartleggingen med en frist til 15. august, og vi utsatte derfor ferdigstillingen av rapporten med vedlegg til etter dette. Vi mener at resultatet av kartleggingen som er oppsummert i vedlegget, gir et godt, men trolig fortsatt ikke fullstendig, bilde av situasjonen ved UiO i dag.

1.3. Forventninger til UiO

Sannhets- og forsoningskommisjonen foreslo flere konkrete tiltak som angår UH-sektoren. Dette gjelder særlig at «kunnskapsformidling om fornorskingspolitikken og dens konsekvenser styrkes i undervisningen i grunnskole, i videregående skole og ved høyskoler og universiteter». Videre ble universiteter og høyskoler oppfordret «til å sikre at det gis utdanningstilbud av god kvalitet på høyere nivå, fra bachelor til master, i samiske språk og i kvensk, gjerne gjennom samarbeid mellom institusjonene.»

Stortinget behandlet rapporten 12. november 2024 og formidlet «sin dypeste beklagelse for de overgrep fornorskingspolitikken innebar for samer, kvener/norskfinner og skogfinner. Med dette ber Stortinget om unnskyldning for tidligere stortings aktive rolle i fornorskingspolitikken, og erkjenner ansvar for denne politikkenes konsekvenser for grupper og enkeltindivider.» I tillegg ble regjeringen bedt om å iverksette 16 tiltak for å følge opp rapporten², der noen har direkte relevans for UH-sektoren:

- opprettelse av et nasjonalt kompetansesenter om fornorskingspolitikk og urett, i samarbeid med samiske, kvenske og skogfinske miljøer. Senteret skal ha ansvar for forskning, dokumentasjon, formidling og forsoningsarbeid.
- gjennomgå språkopplæringen i samisk og kvensk, og iverksette tiltak for at flere barn skal lære språkene i opplæringsløpet. Utdanning av lærere og økt undervisningskompetanse er nevnt under dette tiltaket.
- forslag til en nasjonal satsing på gjennomgående språkopplæring for kvensk og samiske språk fra barnehage til voksenopplæring.
- vurdere effektene av gjeldende virkemiddelapparat og å utforme forpliktende handlingsplaner for å styrke språkene som ble utsatt for fornorsking, med et tilpasset ambisjonsnivå, for henholdsvis levende og utdødde språk.
- aktivt støtte opp under teknologiutvikling og nye undervisningsmuligheter som kan bidra til bedre tilgang på utdanning i og på kvensk og samiske språk, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.
- oppfordre nasjonale institusjoner til å etablere tettere samarbeid med samiske, kvenske/norskfinske og skogfinske institusjoner og til å bidra til synliggjøring, ivaretagelse og formidling av samisk, kvensk/norskfinsk og skogfinsk kultur.

² En rekke andre forslag og merknader ble fremmet av varierende mindretall, men ikke vedtatt. Flere av de nedstemte forslagene dreier seg om styrking av utdanning og forskning på kvensk, skogfinsk og samisk språk og kultur som kan ha relevans for forskning og høyere utdanning.

Sametinget behandlet rapporten samme høst. I tillegg til forslagene fra Sannhets- og forsoningskommisjonen foreslo Sametinget ytterligere tiltak der ansvaret plasseres hos eller er relevant for UH-sektoren:

- Sametinget mener at kommisjonens påpekning av ulike samfunnsaktørers selvstendige ansvar for å ta et oppgjør med egen historie og praksis av fornorskingspolitikken burde inkludere en gjennomgang blant universiteter og høyskoler av samisk innhold i undervisning.
- Stille klare forventninger til offentlig virksomhet og forvaltning som har bidratt i fornorskning at de må sette i gang prosesser for å se hvordan de kan reparere urett.
- Gjennomgå samisk innhold, og styrke det samiske innholdet i høyere utdanninger. Sametinget vurderer samisk innhold i opplæring og høyere utdanning som en grunnstein for å øke kunnskapen om samer og for å nå målene beskrevet av kommisjonen.
- Styrke lokalhistoriens plass i undervisningen.
- En omfattende og langsiktig nasjonal satsing på samisk kultur som en del av forsoningsarbeidet.
- Kartlegge samiske samlinger i norske og utenlandske museer.
- Opprettholde og styrke utdanning og forskning i samisk arkeologi. Et godt undervisningstilbud i samisk arkeologi er en nødvendighet for å kunne rekruttere ansatte til samisk kulturminneforvaltning og for å kunne skape ny kunnskap om samiske kulturminner og historie gjennom forskning. Samisk kulturminneforvaltning trenger ansatte som både har utdanning i samisk arkeologi og språklig og kulturell kompetanse.
- Oppfordre nasjonale institusjoner til å etablere tettere samarbeid med samiske institusjoner, og til å bidra til synliggjøring, ivaretagelse og formidling av samisk kultur. Nasjonale institusjoner med nasjonalt ansvar og samfunnsoppdrag har allerede et ansvar for formidling av samisk kunst, kultur og historie som del av kulturen i Norge.
- I tillegg til temaene som Sannhets- og forsoningskommisjonen sorterte tiltakene under, ønsket Sametinget tiltak innen næring og menneskelige omkostninger.

I Statsbudsjettet for 2026 ble det satt av midler til å forberede opprettelse av et nasjonalt kompetansesenter for fornorskingspolitikk og urett, og Kunnskapsdepartementet bad UiT om å forestå utredningen. I mandatet bes UiT om å vurdere om andre nasjonale minoriteter enn dem som var inkludert i Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, skal inkluderes på lengre sikt. Statsbudsjettet for 2026 bevilget også penger til samisk KI.

UiTs utredningsgruppe for utredning om et nasjonalt kompetansesenter om fornorskingspolitikk og urett har publisert et førsteutkast av sin utredning 21 august 2026³. I utkastet foreslås det at senteret opprettes som en selvstendig stiftelse med tre

³ *Førsteutkast til utredning om et nasjonalt kompetansesenter*, 21. august 2026, UiT Norges arktiske universitet

fagenheter (samisk, kvensk/norskfinsk og skogfinsk) som skal samarbeide med utvalgte eksisterende kompetansemiljø. Stiftelsen foreslås å ha en felles nasjonal enhet for koordinering, formidling og forsoningsarbeid lokalisert i Tromsø. Det anbefales videre at det etableres et selvstendig senter for rettferdighet og forsoning for tatere/romanifolk, og at dette senteret på lengre sikt kan inkluderes i stiftelsen. Parallelt anbefales det at en institusjon i universitets- og høgskolesektoren få et definert ansvar for forskning, formidling og utdanning om tatere/romanifolk og språket romani. Det anbefales videre at rom ikke bør omfattes av senteret, men at forsoning bør arbeides med ved å styrke Romano Kher og Ressurssenter for norske romer, og at disse samarbeider med HL-senteret. Utredningen foreslår i tillegg at en institusjon i universitets- og høgskolesektoren få et definert ansvar for forskning, formidling og utdanning om norske romer og språket romanes. Heller ikke norske jøder anbefales omfattet av det nye senteret da HL-senteret har allerede et nasjonalt ansvar for forskning og formidling om Holocaust, rasisme, antisemittisme og beslektede temaer.

Arbeidsgruppen er ikke bedt om å utrede UiOs mulige samarbeid med det kommende nasjonale kompetansesenteret for fornorskingspolitikk og urett eller om det kan være aktuelt for UiO å søke et nasjonalt ansvar for tatere/romanifolk og romani eller norske rom og romanes. Dette er spørsmål som UiO må ta stilling til når det er blitt klart hvordan senteret blir organisert, og i dialog med berørte grupper og relevante departement.

1.4. Arbeidsgruppens møter med ressurspersoner og institusjoner

Arbeidsgruppens samtaler med ressurspersoner og relevante kunnskapsmiljøer tok sikte på å kartlegge det institusjonelle kunnskapslandskapet, herunder hvordan UiO oppfattes av eksterne institusjoner og ressurspersoner. I tillegg ønsket vi å få råd om hva som vil være de viktigste bidragene fra UiO, å få innsikt i andres erfaringer og å få råd om hvordan tiltak bør innrettes ved UiO. Ressurspersoner i samiske kunnskapsmiljøer og ressurspersoner og institusjoner som utgår fra eller arbeider med nasjonale minoriteter, er blant dem vi har søkt råd og innspill fra. Nedenfor gjengis noen hovedtrekk fra samtalene. En oversikt over eksisterende kunnskapsmiljøer finnes også i kapittel 4 i UiTs førsteutkast til utredning av et nasjonalt kunnskapssenter.

Eksterne ressurspersoner er samstemte i sin påpekning av at UiO som institusjon er usynlig i forskning som er særlig relevant for eller angår samer og nasjonale minoriteter. Enkeltforskere har imidlertid gitt viktige bidrag, og flere UiO-forskere har langvarige engasjement og samarbeidsrelasjoner, primært med samiske miljø og noen få med kvenske.

Samtalene viser tydelig at det er en vesentlig ulik kunnskapssituasjon om fornorsking og urett når det gjelder samer, kvener/norskfinner, skogfinner, romer, romanifolk/tatere og

jøders historie og nåtidssituasjon. Det er også tydelig at det er ulike prioriteringer og behov for kunnskap i gruppene. Felles er likevel et ønske om å bli sett og prioritert av UH-sektoren.

Forventning om «ikke noe om oss, uten oss» blir gjennomgående framhevet som selve bærebjelken for at UH-sektoren kan bygge tillitt og bidra positivt til forsoningsprosesser. Dette kan innebære at berørte grupper i form av representative organ, egne organisasjoner eller kunnskapsmiljøer utgått fra gruppene, eller tydelig forankret i disse, er involvert gjennom kunnskapsutviklings- og formidlingsprosessen. Det kan også innebære at forskergrupper inkluderer forskere som selv tilhører berørte grupper.

Ressurspersoner peker på at det institusjonelle landskapet er sammensatt og ulikt for de ulike berørte gruppene. Gjennomgående fortelles det om at fagmiljø er vanskelige å bygge opp, og at mange er små og sårbare. Flere institusjoner som har stor betydning for samiske samfunn og nasjonale minoriteter, har ikke status som UH-institusjoner, noe som forvanser oppbygging av slike kompetansemiljøer og mulighet til å bidra inn i kunnskapsutvikling som likeverdige samarbeidspartnere. En særlig utfordring i flere større institusjoner i UH-sektoren er at aktivitet ofte baseres på ildsjeler, og at når disse forsvinner, stopper arbeidet opp.

Egne samiske kunnskapsinstitusjoner ble etablert for om lag seksti år siden og særlig de siste tretti årene. Samisk høgskole og UiT er i dag kraftsentrum i et variert institusjonelt landskap med mange ulike og sterke fagmiljøer. Nord universitet har også en betydelig faglig aktivitet, og NTNU har noe og økende faglig aktivitet, særlig rettet inn mot det sør-samiske. Når ord som «kraftsentrum» brukes, er det likevel nødvendig å huske på at dette fortsatt er små institusjoner og fagmiljøer sammenliknet med det øvrige institusjonelle kunnskapslandskapet i Norge.

Kunnskapsdepartementet har gitt tre høyere utdanningsinstitusjonene et særskilt ansvar for samisk: UiT – Norges arktiske universitet (nord-samisk), Nord universitet (sørsamisk og lulesamisk) og Samisk høgskole. Det følger av sameloven § 1-5 at samisk og norsk er likeverdige språk. Å ha et nasjonalt ansvar for samisk innebærer ansvar for samisk i profesjonsutdanningene og språkutdanning, og det innebærer også en forventning om å kunne bruke samisk i andre fag. Kunnskapsdepartementet foreslo i 2023 «å ta inn i universitets- og høyskoleloven § 1-7 at institusjoner som har et særlig ansvar for samisk forskning og høyere utdanning, har ansvar for vedlikehold og videreutvikling av samisk fagspråk.»⁴

Ved UiT har opprettelsen av et tverrfaglig senter for samiske studier i 1990 vært en særlig viktig motor for kunnskapsdannelse og formidling, men også mange andre fagmiljø har solid kompetanse og mye aktivitet. Flere større UH-institusjoner – som Nord, NTNU og OsloMet – har arbeidet for synliggjøring og prioritering hovedsakelig av det samiske i strategier på det øverste nivået. Dette har de senere årene ført til endringer på lavere

⁴ Meld. St. 13 (2022–2023). *Samisk språk, kultur og samfunnsliv. Kompetanse og rekruttering i barnehage, grunnsopplæring og høyere utdanning*

nivå i organisasjonene. Systematisk innsats over tid har styrket relevante fagmiljø og dermed undervisning og formidling, og arbeidet har vist at økt forskningsinnsats er nødvendig for forhøyet kompetanse og engasjement i undervisning.

Ressurspersoner og –institusjoner spesialisert innen samiske og kvenske forhold peker gjennomgående på at UiO har noen sentrale enkeltforskere, men en usynlig institusjonell profil og posisjon. Samtidig har UiO som et stort breddeuniversitet med store fagmiljø innen en rekke særlig relevante fagområder et åpenbart ansvar for å bidra til kunnskapsdannelse og –formidling, og da særlig innen utdanning.

Kunnskapssituasjonen og det institusjonelle landskapet er langt svakere for de nasjonale minoritetene enn for samene. UiT har en betydelig innsats som kvensk kunnskapsinstitusjon, både om språk, historie og samfunnsanalyse, og har et nasjonalt ansvar for kvensk språk. Men den samlede innsatsen fremstår langt svakere enn universitetets arbeid med det samiske. Det finnes noe og viktig faglig aktivitet om det kvenske/norskfinske i regi av Kvensk institutt og av enkeltforskere ved flere institusjoner, også ved UiO.

Den skogfinske minoriteten har hatt sitt hovedfokus på bevaring og revitalisering av materiell kultur, samt historie, litteratur, stedsnavn, slektsnavn og håndverks- og musikktradisjoner. Revitalisering av finsk som hverdagsspråk har ikke stått sentralt. Kunnskapsmiljøene er særlig rettet inn mot lokalhistorie. Skogfinsk museum er sentralt i det institusjonelle kunnskapslandskapet. Museet har liten faglig kapasitet og ikke egen forskning og utdanningsvirksomhet, men har et nytt praktbygg. Skogfinsk forum samler mye aktivitet, fylkeskommunen har vært samarbeidspartner, og Hamarseminaret tar opp skogfinsk tematikk hvert år. Det har vært lite forskningsvirksomhet, og kunnskapen er svært lav i storsamfunnet. Innen UH-sektoren er det noe aktivitet ved Universitetet i Innlandet, og forskning og formidling er i oppstart ved Nasjonalbiblioteket. Flere eksterne har påpekt at UiO på grunn av sin bredde og geografiske beliggenhet i østlandsregionen burde ha som ambisjon å ta et større ansvar for den skogfinske minoriteten.

Romer og romanifolk/tatere har et stort ønske om å bli sett av UH-sektoren. Historisk urett som har rammet disse gruppene, skjedde i delvis samme tidsrom som for gruppene Sannhets- og forsoningskommisjonen tok for seg, men den pågikk lenger som aktiv og målrettet politikk for begge grupper. Fagpersoner blant annet ved Oslo Bymuseum opplever at forskere og undervisere som søker kunnskap, gjør det fra et svært lavt kunnskapsnivå. Det er noe aktivitet ved VID og MF og faglig aktivitet drevet av enkeltpersoner, men den er svært liten og sårbar. Også Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret) har noe faglig kompetanse, primært om roms historie under andre verdenskrig og nåtidig antiziganisme. Flere ressurspersoner har påpekt at UiOs faglige bredde og geografiske beliggenhet i Oslo og østlandsregionen tilsier at universitetet bør ta et større ansvar for disse gruppene.

Det er mer aktivitet i kunnskapsinstitusjoner når det gjelder den jødiske minoriteten enn de andre nasjonale minoritetene. Norske jøder har særlige utfordringer som knytter seg til konflikt og krig i Midtøsten, og som direkte påvirker sikkerhetssituasjon og

opplevelsen av utrygghet. HL-senteret forsker på blant annet Holocaust og problemstillinger knyttet til norske jøders liv og erfaringer. UiO hadde en viktig rolle i forbindelse med opprettelsen av senteret i 2001 og oppnevner styremedlemmer til senteret. Også Jødisk museum er viktig, og flere av menneskerettighetssentrene har relevante aktiviteter. Det finnes i tillegg aktive fagpersoner ved en rekke andre UH-institusjoner. Forskning, undervisning og formidling skjer ofte med tilknytning til internasjonale forskernettverk, institusjoner og organisasjoner.

Samarbeid og nettverksbygging er helt avgjørende for endring og framdrift i forsoningsarbeidet – både nasjonalt og institusjonelt. Mange UH-institusjoner er i prosesser som likner vår, og skal øke egen innsats. Men ikke alle institusjoner kan gjøre det samme, og det er nødvendig med arbeidsdeling basert på eksisterende styrker og nasjonale ansvar. I tillegg kommer at flere institusjoner gjennomfører utredninger og høringer med involvering særlig fra samiske miljø, og det er en risiko for «miljøtretthet» i de aktuelle miljøene. Mange gir derfor uttrykk for at UiO så langt mulig bør bidra ved å knytte seg til pågående koordinerings- og samarbeidsinitiativ. Slike initiativ finnes om det samiske, men ikke om de nasjonale minoritetene.

1.5 Nåsituasjonen ved UiO

I september 1999 (V-sak 10) vedtok Kollegiet ved UiO en beklagelse for uretten som ble begått mot samene i forbindelse med samiske levninger som inngår i universitetets bioantropologiske samling, og for hvordan universitetet tidligere hadde håndtert kravet om utlevering av levningene etter Mons Somby og Aslak Hætta.⁵ I 2011 ble 94 skoltesamiske levninger tilbakeført og gjenbegravet i Neiden. I den forbindelse sa daværende viserektor Ragnhild Hennum på vegne av UiO i sin tale:

«Tilbakeføringen kan ikke kompensere den urett og smerte som ble påført skoltesamene. Dette skulle aldri ha skjedd, vi beklager det dypt. Ingen motiv kan rettferdiggjøre en slik handling. Forskingen må velge metoder som er religiøst, kulturelt og etisk forsvarlig».

Hun uttalte også: «Vi kan ikke ta tilbake den smerten som fagfolk knyttet til UiO urettmessig gjorde ved inngrep mot et urfolk. Det er en svært trist del av norsk forskningshistorie, sier hun.»⁶

Rektor Svein Stølen og Dekan Anne Julie Semb uttalte i januar 2025 i forbindelse med kunngjøringen av et seminar 6 februar 2025 at UiO spilte «en stor rolle i den historiske uretten som ble begått» og at:

«Vi kan ikke ta tilbake den smerten som fagfolk tilknyttet UiO urettmessig påførte samer og andre. Dette er en svært trist og opprørende del av norsk forskningshistorie. Men vi

⁵ Bruk og forvaltning av skjelettmaterialer ved Anatomisk institutt i Instituttgruppe for medisinske basalfag ved Universitetet i Oslo. Universitetsstyret V-sak 10. A-saksnr. 99/0549; «Kollegiet ba Sametinget om orsaking», *Uniforum* nr. 13 1999.

⁶ «Begravde årelang samesorg», *Finnmarken*, 25 september 2011. Se også «Skjeletter levert tilbake etter 96 år», *Universitas*, 26 september 2011.

kan gjøre vårt beste for å ta med oss lærdommen videre og gi den konkrete konsekvenser i vårt daglige virke.»

«Fremover blir det trolig diskusjoner rundt hva UiO helt konkret skal gjøre. Det er naturlig at disse perspektivene blir integrert i eksisterende fag, lærebøker, undervisning, forskning og formidling der det er relevant. På den måten kan urfolks- og minoritetsperspektivene bli institusjonalisert på en varig måte, for kommende generasjoner»⁷

Rektor Ragnhild Hennum har med opprettelsen av arbeidsgruppen for oppfølging av Sannhet- og forsoningskommisjonens rapport uttrykt et ønske om økt innsats for forsoning. Arbeidsgruppens vurdering etter å ha gjennomført kartleggingen av dagens aktivitet, er at urfolks- og minoritetstematikk og -perspektiver ikke kan sies å være institusjonalisert på en varig måte ved UiO slik situasjonen er nå. UiOs økte innsats bør, som redegjort for innledningsvis, innebære å ha et aktivt forhold til fortiden og bidra til å etablere og formidle relevant kunnskap om fortid, nåtid og fremtid. Økt innsats skal skje fra en situasjon der UiO ikke har blitt tillagt noen særlige nasjonale ansvar, og der universitetets bidrag til forsoning i mange situasjoner har vært tilfeldig og personavhengig.

Kirken og skolen var sentrale redskaper i fornorskingspolitikken, og derfor kan TF, UV og HF sies å ha et særlig ansvar for å bidra til forsoningsarbeidet. Det samme gjelder Kulturhistorisk museum som har samlinger som inneholder gjenstander som har kulturminneverdi. I tillegg har rettsvitenskap utviklet og fortolket rettstilstanden, og historie, nordiskfaget og samfunnsfag fortolket Norgeshistorien, på måter som har usynliggjort minoriteter eller har forstått deres kultur som mindreverdige. I disse fagene har det til dels vært betydelig aktivitet for å øke relevant kunnskapsdannelse og formidling, flere over lang tid, mens hos andre har aktiviteten økt de senere årene. Dette gjelder eksempelvis TF som historisk var særlig aktiv i å formidle negative holdninger om den jødiske minoriteten, og i de senere årene har arbeidet aktivt med denne historien.

UiO har unike kultur- og naturhistoriske samlinger som har problematiske forhistorier. UiO forvalter Bioantropologisk samling, en av Europas største samlinger av skjeletter bygget opp av medisinere og arkeologer gjennom 150 år. En del av samlingen kommer fra utgraving og fjerning av skjeletter fra samiske gravplasser foretatt av forskere fra Anatomisk institutt i mellomkrigstiden og tidligere. Eksistensen av samlingen og dens problematiske historie er velkjent og ofte referert til i sammenheng med UiOs historiske ansvar. Men forsoningsarbeidet knyttet til denne og dagens situasjon er lite kjent. Det er etablert faste kanaler for kunnskaps- og erfaringsutveksling om forvaltningen av skjeletter med samisk opphav mellom Sametinget og UiO-ledelsen og fagmiljøer som

⁷ Svein Stølen og Anne Julie Semb, «[Veien videre mot sannhet og forsoning](#)», *Rektoratbloggen*, 31 januar 2025

forvalter Bioantropologisk samling. I dette arbeidet praktiseres det at Sametinget har beslutningsmyndighet.⁸

Innsamling av kulturminner og gjenstander ved Kulturhistorisk museum har vært gjenstand for en lengre forsoningsprosess som stadig pågår, herunder gjennom prosjektet Bååstede om tilbakeføring av samiske kulturminner (2012-2019) og det pågående prosjektet «*Museums Objects and Reconciliation Ethics*» skal undersøke metoder for tilbakeføring (repatriering) av kulturgjenstander og hvordan museer kan arbeide videre etter at gjenstander er tilbakeført. Kulturhistorisk museum har et utstrakt samarbeid med samiske museer og kunnskapsmiljøer om repatriering av samiske gjenstander. Også andre enheter, fagmiljø og enkeltansatte har faste samarbeid med ulike institusjoner.

Kartleggingen har vist tegn til økende oppmerksomhet særlig de siste fire-fem årene i flere fagmiljø. Det er flere tilbud og mer aktiviteter enn forventet, særlig om samiske tema, selv om omfanget fortsatt er ujevnt og samlet sett lite. Samtidig er det lite direkte om nasjonale minoriteter. I flere fag synliggjøres minoritetsposisjon/-perspektiv/-erfaringer i forbindelse med bredere tema som diskriminering, rasisme, internasjonale menneskerettigheter eller sosial ulikhet i helse.

Inkludering av relevante perspektiver og tematikk er ofte personavhengig, og vi har ikke funnet eksempler på at UiO-enheter har definert urfolks- og minoritetstematikk som egne kunnskapsfelt med fast vitenskapelig ansatte, med unntak av ved Kulturhistorisk museum. Avhengigheten av enkeltforskeres engasjement eller midlertidige rekrutteringsstillinger gjør dette sårbart, og mange fagmiljøer ser ut til å mangle eller ha begrenset med relevant kompetanse og kunnskap. Kartleggingen og samtaler viser at pensum og fokus kan forsvinne ut når vitenskapelig ansatte pensjoneres, eller det kan komme inn med nye folk. Denne avhengigheten av tilfeldigheter utgjør en vesentlig utfordring i UiOs institusjonelle oppfølging av eget historisk ansvar for urett og bidrag til forsoning.

Å kunne bidra mer til forsoning forutsetter kunnskapsdannelse og kjennskap til minoritetsperspektiver og –behov og gjelder hele UiOs faglige bredde, også i naturvitenskap, teknologi og medisin. Vår interne kartlegging har vist at store deler av UiO ikke anser at de har en relevant rolle i oppfølgingen av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, til tross for at forsoning forutsetter at kunnskap settes i bruk slik at økonomisk aktivitet, teknologi og helse kan understøtte samisk og nasjonale minoriteters samfunnsliv og kultur.

En oversikt over kartleggingen per fakultet er inkludert som vedlegg til rapporten.

⁸ I Styresak 23. juni 2020 ble det vedtatt retningslinjer for forvaltning av denne samlingen, se [v-sak-7-retningslinjer-for-forvaltning-av-de-schreinerske-samlinger.pdf](#)

2. Forslag til tiltak

2.1. Innledning

UiO har en annen posisjon enn andre institusjoner i høyere utdanning i Norge. For UiT, NTNU og Nord Universitet er det nærliggende å synliggjøre regionale perspektiv der en institusjon er lokalisert, og ta nasjonale ansvar ut fra dette. UiO skiller seg ut fordi vi har en nasjonal rolle som breddeuniversitet, både historisk og også i dagens landskap for høyere utdanning. Vi må favne bredere enn mange andre, og det er en vanskeligere jobb å finne fram til de perspektiver vi skal løfte fram. UiO er nødt til å ha en tydeligere strategi for å få synliggjort disse perspektivene – utad og internt i egen organisasjon.

UiOs bidrag til forsoningsprosesser kan deles inn i fire ulike typer innsatser: å styrke relevant kunnskapsutvikling; å inkludere samiske og minoritetsperspektiver i relevante fag; å styrke kunnskap om fortiden blant samer og nasjonale minoriteter og i den øvrige befolkningen; og å styrke samarbeid og dialog med det samiske samfunnet og minoritetene, herunder å styrke samiske og minoritetenes kunnskapsinstitusjoner. Særlig vil utdanning av studenter som skal virke i ulike sektorer over hele landet, være et viktig bidrag, fordi det legger grunnlaget for framtidige relasjoner mellom majoritet og minoriteter og mellom staten og samene som urfolk.

Arbeidsgruppen er bedt om å peke på områder innen kjernevirksomheten der det kan gjøres mer i forsoningsarbeidet. Vi har lagt til grunn at UiO skal ha et bredt anlagt og permanent engasjement, og at tiltakene vi foreslår, ikke kan anses som uttømmende. Samtidig trengs kortsiktige innsatser for å legge grunnlaget for å lykkes på lengre sikt.

2.2. Ledelse ved UiO sentralt og ved enhetene

UiOs utydelige profil når det gjelder kunnskap som er relevant for sannhets- og forsoningsarbeidet i institusjonelle strategier og formidling, utgjør en vesentlig hindring for universitetets bidrag til forsoningsprosesser. Den sentrale ledelsen ved UiO og fakultetene bør utad og internt i organisasjonen tydeligere synliggjøre og vektlegge at UiO har et historisk og dagsaktuelt samfunnsansvar for dette arbeidet, og at det er et felles ansvar for hele universitetet. Som beskrevet over gjelder dette i hele UiOs faglige bredde fordi en lang rekke kunnskapsområder er relevante for at samer og nasjonale minoriteter kan ivareta og utvikle sin egen kultur.

En overordnet og tilstrekkelig spesifikk ambisjonserklæring for UiOs arbeid med kunnskapsdannelse og –formidling om det samiske og nasjonale minoriteter er framhevet av flere ressurspersoner. Arbeidsgruppen anser dette som en av våre viktigste anbefalinger fordi den gir retning for strategier og tiltak den sentrale ledelsen, fakulteter, institutter og fagmiljø vil utvikle i årene framover.

Ambisjonserklæringen må bygge på et solid fundament i form av forståelse for institusjonens historiske rolle i egen organisasjon. Dette er også nødvendig for at UiO

kan opparbeide nødvendig tillit i det samiske samfunnet og blant nasjonale minoriteter. I tillegg bør UiOs historiske rolle i fornorskingsprosesser og urett overfor samer og minoriteter undersøkes konkret: Hva har vært UiOs historiske kunnskapsformidling i forskning og undervisning, og – så langt det er mulig – hvilke konsekvenser har det hatt helt opp til vår egen tid? I dette arbeidet inngår også endringer i kunnskapsdannelse og -formidling i de ulike fagene i universitetets historie og fram til vår egen tid. Det finnes en lang rekke institusjoner som UiO kan lære fra, deriblant Mittuniversitetet i Sverige og universitetene i Melbourne og Auckland.

Økt innsats for forsoning bør være basert på kjennskap til Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport og andre forutgående rapporter. Selv om rapportenes eksistens er kjent, er det likevel sannsynlig at det ofte kun er etablert en overfladisk kjennskap til deres innhold. Bedre kjennskap om innholdet i rapportene er en forutsetning for at UiO som organisasjon vil prioritere relevante kunnskapsområder i undervisning og forskning. Dette er ekstra viktig i en tid der det blir knappere ressurser.

I tillegg bør UiOs historiske ansvar erkjennes og synliggjøres ved en utvetydig beklagelse til samer og historiske nasjonale minoriteter i Norge for den urett de har blitt utsatt for.

Tiltak 1: En overordnet ambisjonserklæring

Arbeidsgruppen anbefaler at UiOs styre vedtar en ambisjonserklæring, og at denne bør synliggjøres i relevante sentrale dokumenter og i strategier. Vi foreslår følgende tekst som et utgangspunkt for diskusjonen:

«Universitetet i Oslo skal gjennom forskning, utdanning og formidling frambringe kunnskap om og med samer som urfolk og kvener/norskfinner, skogfinner, romanifolk/tatere, romer og jøder som nasjonale minoriteter, gi våre studenter relevant kunnskap og bidra til å heve allment kunnskapsnivå i hele befolkningen. Gruppene skal så langt det lar seg gjøre, inkluderes i disse prosessene. Universitetet har et særlig ansvar for å bidra til økt kunnskap i befolkningen om fornorsking og historisk urett og deres konsekvenser og slik bidra til et grunnlag for tillit, dialog og forsoning.»

Tiltak 2: Beklagelse og institusjonell historisk gjennomgang

UiO har, som nevnt over, tidligere gitt to beklagelser til det samiske folket, og det er nå behov for å sammenfatte og oppsummere disse, samt vurdere om og hvordan de bør sees i sammenheng og kompletteres. Arbeidsgruppen anbefaler en bred beklagelse for universitetets bidrag til å legge et kunnskapsmessig grunnlag for fornorsking og urett i Norges forhold til det samiske folket og nasjonale minoriteter. Flere eksterne ressurspersoner har framhevet at det er bra at UiO ikke har kommet med en generell unnskyldning uten at denne er foranlediget av en gjennomgang av universitetets egen historie og eget ansvar. Arbeidsgruppen er enig i at det er viktig at en slik beklagelse bygger på forskningsmessig kunnskap om egen institusjons historiske rolle, men samtidig bør det ikke ventes for lenge med en slik beklagelse.

UiO utga et ni-bindsverk i forbindelse med sitt eget jubileum i 2011, men bare noen få aspekter av disse mer problematiske sidene av UiOs historie er dekket i bokverket. Noe

kunnskap finnes i egne publikasjoner og offentlige rapporter, men denne er ikke samlet eller lett tilgjengelig. Så langt vi kjenner til, er dette dessuten en historie som universitetet som institusjon, og mange av dets fagmiljøer, i liten grad synes å ha et bevisst forhold til. Heller ikke universitetets nyere historie knyttet til avvikling av og betydelige endringer i fornorskings- og minoritetspolitikk overfor samer og nasjonale minoriteter er særlig kjent. Arbeidsgruppen foreslår derfor at UiOs rektorat eller styre igangsetter et prosjekt om UiOs historiske kunnskapsdannelse og -formidling om samer og minoriteter og anser at det er viktig at dette gjøres for at en slik beklagelse vil kunne være troverdig.

I tillegg til et slikt prosjekt bør UiO også gjennomgå og aktivt forholde seg til sin egen historie i bygninger og lokaler. Dette gjelder særlig steder som hedrer personer som både har gitt viktige vitenskapelige bidrag og samtidig kan knyttes til historisk urett. Det bør gis informasjon om slike aspekter ved deres virke, for eksempel gjennom oppslag i tilknytning til statuer, installasjoner og navngitte bygg. Dette har blitt vanlig i andre land, og det finnes også norske eksempler (inkludert Linnébenken ved Naturhistorisk museum). Slik synliggjøring kan bidra til økt tillit blant grupper som har vært utsatt for fornorsking og diskriminering. Mange ansatte og studenter kjenner ikke til de som har gitt navn til UiOs bygg, så vi foreslår derfor at dette inngår i en bredere innsats med informasjonsskilt ved alle navngitte bygg, og at historisk informasjon som er relevant for forsoningsarbeidet overfor samer og nasjonale minoriteter, tas med der dette er særlig relevant.

Arbeidsgruppen mener at dette kan være en god framgangsmåte:

- Rektor beklager på vegne av hele universitetet for hvordan kunnskap utviklet og formidlet ved UiO har bidratt til fornorsking og urett mot samer og nasjonale minoriteter. Beklagelse bør først gis når arbeidet med egen historisk selvransakelse er i gang.
- I fem år utlyses interne midler til at fagmiljøer ved UiO kan undersøke sin egen forhistorie. Bevilgningen bør være stor nok til at det kan igangsettes forskningsprosjekter i relevante fagmiljø som har mulighet til å gi ny kunnskap om UiOs historiske ansvar. Resultatene kan gjerne samles og bearbeides til en bok etter utløpet av prosjektperioden.
- Innsikt i UiOs historiske rolle som framkommer gjennom den interne bevilgningen, presenteres til UiOs styre og ledelsesforum og på måter som gjør at den vil bidra inn i forsoningsaktivitet i fagmiljøene.
- Det settes opp historiske informasjonsplaketter i tilknytning til alle UiOs navngitte bygg, og informasjon som er relevant for forsoningsarbeidet, tas med der dette er særlig aktuelt.

Tiltak 3: Øke kjennskap til Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport og UiOs institusjonelle oppfølging av denne

Arbeidsgruppen foreslår at rektor og fakultetenes ledelser legger til rette for at Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport om fornorsking av samer, kvener/norskfinner og skogfinner og forutgående rapporter om overgrep mot romer, romanifolk/tatere og jøder presenteres i faste institusjonelle ledelsesforum innen forskning, undervisning og formidling i løpet av det inneværende akademiske året. Dette inkluderer UiOs forskningskomité og utdanningskomité og tilsvarende møter på fakultets- og instituttnivå, samt møter for teknisk-administrativ linje med ansvar for utdanning, forskning og formidling. Fakultetene bør utfordre utvalgte fagmiljøer på hvilken kjennskap de faktisk har til rapportene, og hvilken relevans disse kan ha for deres fagområde.

Tiltak 4: Sentrale og lokale institusjonelle strategier

Arbeidsgruppen foreslår at UiOs styre ber de ulike nivåene i organisasjonen og de enkelte fagmiljøene om å gjennomgå hvordan de bør arbeide og prioritere sin innsats. Fakulteter og sentre bør også bes om å rapportere med faste intervaller om hvordan de synliggjør UiOs ambisjonserklæring i egne strategier, og hvilke relevante tiltak de selv og underliggende enheter prioriterer i årsplaner. For å vurdere om UiO lykkes i å oppfylle den overordnede ambisjonen, anbefaler vi at UiO gjentar kartleggingen av relevant undervisning, forskning og formidling, for eksempel etter fem og ti år.

Tiltak 5: Strukturer for dialog og råd

Ressurspersoner i kunnskapsinstitusjonene med tilknytning til det samiske folket og nasjonale minoriteter har understreket betydningen av dialog om kunnskapsdannelse. Interne strukturer bør bidra til å etablere en intern kultur som kan sikre reell medvirkning fra særlig samiske og også minoriteters institusjoner. Samarbeid bør også komme inn i en fastere organisering og heves opp på et ledelsesnivå ved UiO sentralt. Vi anbefaler:

- Én person i rektoratet bør gis et særlig ansvar for å følge opp dette feltet og relasjonene til kunnskapsinstitusjonene, etter modell fra NTNU. Det kan i tillegg vurderes om det er aktuelt å – for å øke kapasiteten i en periode – utlyse et åremål, med helt eller delvis frikjøp, som gjør at noen på faglig side kan støtte UiOs ledelse i sin oppfølging. Dette vil være en mindre omfattende og tidsmessig avgrenset organisering enn det senteret Nord Universitet har opprettet.
- UiO bør delta i relevante institusjonelle nettverk. På kort sikt inkluderer dette at UiO følger med på arbeidet som gjøres i UHR-Samisk med inkludering av samiske perspektiver i undervisning og forskning og med dialoger om sannhet og forsoning i forskning og høyere utdanning. I tillegg bør UiO følge med på og om mulig knytte seg til det pågående SAMSAM-prosjektet som ledes av Nord universitet og ta sikte på erfaringsdeling og koordinering i UH-sektoren når det gjelder det samiske. På noe lengre sikt bør UiO samarbeide med det nasjonale kompetansesenteret om fornorsking og urett. Hvordan dette kan skje, vil bli klargjort i løpet av de nærmeste årene.

- Det bør gjennomføres gjensidige besøk mellom UiO-ledelsen og relevante institusjoner, herunder med Sámi allaskuvla/Samisk høgskole og Saemien Sijte, for å bygge relasjoner og forståelse for behov og aktuelle forskningstema, samt kartlegge mulige samarbeidsområder og -former. Også sentrale institusjoner og kunnskapsmiljø knyttet til de nasjonale minoritetene bør besøkes eller møtes. Institusjonene bør bes om å peke på fagmiljøer ved UiO som anses som særlig relevante, og disse inkluderes om mulig i møtene. Skogfinsk museum har eksempelvis etterspurt kulturminnekompetanse og konservering, men også andre fagmiljø kan være relevante.
- Det bør opprettes faste strukturer for medvirkning og dialog som vil gi UiO mulighet til å lytte og slik bli bedre på å oppfylle sitt samfunnsoppdrag og å møte kompetansebehov i de berørte gruppene og øvrig befolkning og samfunnsbehov. Av hensyn til den kapasitetsproblematikk som er påpekt over og i punkt «samarbeidskonstellasjoner» nedenfor, kan dette være særlig aktuelt for de nasjonale minoritetene der det ikke finnes nasjonale initiativ for dialog og samarbeid.
- Det bør vurderes å opprette et utvalg som skal følge opp og gi råd om oppbygningen av UiOs forsoningsarbeid og innsats for å øke aktivitet innen relevante kunnskapsområder. Dette bør være sammensatt på tvers av fakultetene. Vi foreslår at dette er et utvalg som har en begrenset oppnevningstid, eksempelvis i fem år (ref. tiltak 2 og 3).

Tiltak 6: Kompetanse og koordinerende kapasitet i sentraladministrasjonen

Noen vesentlig oppfølging vil neppe kunne gjøres uten kompetanse og koordinerende kapasitet tett knyttet til rektor. Flere av tiltakene vi anbefaler, forutsetter at noen kan koordinere og bistå med råd, herunder være et administrativt kontaktpunkt for eksterne. Arbeidsgruppen anbefaler at:

- det bør finnes administrativ kapasitet i UiOs sentrale administrasjon. Dersom det mangler personer med relevant kompetanse, kan det utpekes ansatte i en overgangsperiode som kan være mentor. Det kan i tillegg være behov for å bygge samisk og minoritetsrelatert kulturkompetanse i nøkkelfunksjoner, inkludert kommunikasjonsavdelingen, studentrekruttering og studenthelsetjenesten.

Tiltak 7: Stimulansmidler

Samtaler med eksterne og interne ressurspersoner har gitt en unison tilbakemelding om at stimulansmidler er nødvendig for å oppnå tiltak på kort sikt innen forskning, undervisning og formidling. Arbeidsgruppen mener at det prinsipielt er den enkelte enhets ansvar å prioritere midler til de innsatser som vi anbefaler. Men vi mener likevel at det vanskelig gjøres uten at det tilføres noe midler, og mye kan oppnås med moderate midler. Tidligere har dette vært gjort innen nord-sørarbeid og den nåværende nordområdearbeidet. Vi foreslår derfor at:

- det settes av et årlig budsjett som skal dekke UiOs arrangementer (tiltak 19); kompetansebyggingsmidler for undervisning (tiltak 16); midler til undervisningsinnovasjon (tiltak 14); og arrangementer i regi av forskernettverket (tiltak 12). Midlene kan gjerne tildeles av utvalget som er foreslått i tiltak 5, med støtte fra UiOs administrasjon.

Tiltak 8: UH-sektoren og forskningspolitikk

UiO bør støtte initiativ som tar sikte på å øke samlet forskning innen relevante kunnskapsområder. Eksterne ressurspersoner har i tillegg påpekt at flere viktige kunnskapsinstitusjoner som utgår fra samiske og minoritetsgrupper, ikke har status som UH-institusjoner og derfor ikke kan være likeverdige partnere i forskningsprosjekter finansiert av Forskningsrådet og derfor heller ikke prosjekter finansiert over bevilgninger som følger opp Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. Tilsvarende utfordringer kan gjelde også for kunnskapsmiljøer knyttet til eller som er særlig relevante for rom og romanifolk/tatere, i forskningsprosjekter som direkte angår disse gruppene.

Arbeidsgruppen anbefaler at:

- UiOs sentrale ledelse og fakultetene benytter anledninger i sin dialog med Kunnskapsdepartementet, Forskningsrådet og i andre nasjonale og internasjonale sammenhenger til å støtte initiativ som kan sikre at mindre kunnskapsmiljø får adgang til å inngå som likeverdige institusjonelle partnere i NFR-finansierte forskningsprosjekter som angår forsoningsprosesser eller kunnskapsområder som er særlig relevante for disse gruppene.

2.3 Forskning

UiO bør bidra til å dekke kunnskapshull dokumentert i Sannhets- og forsoningskommisjonen og i tidligere rapporter om andre minoriteter. Det er store forskningsbehov, og særlig er det lite nyere og pågående forskningsaktivitet om romanifolk/tatere og rom, samt om skogfinsk kultur og historie. Forskning er også nødvendig for å styrke grunnlaget for at samer som urfolk i Norge og nasjonale minoriteter kan videreutvikle sin kultur, sitt samfunnsliv, og der det er relevant, sitt språk. I tillegg har UiO en strategisk egeninteresse i relevant forskning, fordi forskningsinnsats vil gi læring som kan gi bedre kvalitet i annen forskning, og fordi forskningsaktivitet er nødvendig for å bygge kompetanse i undervisning og formidling.

Tiltak 9: Involvering, samarbeid og kulturkompetanse i forskningsmiljøene ved UiO

Ressurspersoner har understreket betydningen av en forskningspraksis som sikrer involvering fra idéfase og design. Dette kan gi bedre kvalitet på forskningens innretning, metode og etiske dimensjoner. Men det er også viktig ut fra et forsoningsperspektiv, dels fordi det i noen grupper er historisk betinget skepsis til forskning, men også fordi dette vil sikre kompetanseheving og sikre at prosjektene bygger kapasitet og gir kunnskap tilbake til samfunnene. Vi foreslår at:

- fagmiljøene bør etterstrebe at samiske og minoritetsinstitusjoner involveres i prosjekter som berører samer og nasjonale minoriteter, fra idéfase og design, fremfor å bli invitert inn sent i prosessen
- ansatte oppmuntres til å øke egen kompetanse i å håndtere etiske dilemmaer
- det bør stimuleres til at forskere og master- og ph.d.-studenter ved UiO har forskningsopphold ved samiske og minoritetsinstitusjoner. Dette formålet kan inkluderes i eksisterende interne ordninger for driftsmidler, stimulansmidler og støtte til langvarige forskningsreiser for studenter og ansatte.

Tiltak 10: Bidra til kompetanseheving i samiske og minoriteters kunnskapsinstitusjoner

Å bidra til å styrke samiske- og minoritetsinstitusjoner kan være et uttrykk for gjensidig forsoningsarbeid i praksis. Samtaler med eksterne ressurspersoner har identifisert at dette gjerne kan være i form av tilgang på faste kurs som institusjonene selv ikke har kapasitet til å organisere jevnlig. Vi foreslår at:

- UiO gir forskere fra slike institusjoner fast, øremerket tilgang til UiOs forskningslederkurs, undervisningslederkurs og kurs i forskningsintegritet. Det er i dag plasser tilgjengelig for tildeling etter søknad i de to første typene kurs. Øremerking av plasser gir mer forutsigbarhet og er et sterkere signal om aktiv kompetansebygging. Dette bør komme i tillegg til at det er mulig å søke om ytterligere plasser til eksterne i kursene.

Tiltak 11: Forskerrekruttering og –kvalifisering

Det er generelt behov for øket kunnskap om samisk og minoritetshistorie, kultur, samfunn og språk i samfunnet og i de enkelte gruppene, og samtaler med eksterne ressurspersoner har vist at behovet er særlig stort når det gjelder skogfinner, romer og romanifolk/tatere. Det er også stort behov for at minoritetsperspektiver bringes inn i forskning og undervisning. Samtidig er eksisterende spesialiserte kunnskapsmiljøer små og kan dermed lett overbelastes eller tappes for nøkkelpersoner i en situasjon med store undervisnings- og forskningsbehov i hele sektoren. Dette gjør forskerrekuttering til et særlig viktig tiltak for langsiktig kompetansebygging i academia og samfunnet for øvrig. Aktuelle tiltak som fakulteter og institutter bør vurdere, er:

- samarbeide om forskerkvalifisering i form av ph.d.-løp og kvalifiseringsstipend, for eksempel gjennom offentlig sektor-ph.d., for ansatte ved samiske museer og institusjoner og også for kompetansemiljøer for nasjonale minoriteter
- utlyse noen ph.d.-stillinger finansiert over grunnbevilgningen hvert år i en periode framover der perspektiver og tematikk som er særlig relevante for samiske og nasjonale minoriteter, eksplisitt etterspørres eller vektlegges. Vi anbefaler at slike utlysninger etterspør språkkunnskaper og inngående kjennskap til forhold som berører samer og nasjonale minoriteter.

- samarbeide på tvers av fakultetene om å tilby workshops og mentorer med fokus på rekruttering og kvalifisering av kandidater med minoritetsbakgrunn etter modell fra mentorordningen for kvinnelige postdoktorer.
- samorganisere ph.d.-kurs med Samisk høgskole, UiT og Nord Universitet og invitere relevante kunnskapsinstitusjoner til å sende stipendiater på ph.d.-kurs ved UiO eller til forskerskoler som UiO leder og administrerer.
- tilrettelegge for og oppmuntre til at stipendiater ved UiO tar kurs i språk og kulturkompetanse
- etterspørre relevant kompetanse for å undervise og forske på relevante tema når faste stillinger utlyses.

Tiltak 12: Kompetansenettverk på tvers av UiO

Flere interne ressurspersoner har foreslått at det etableres et forum for urfolksforskning og nasjonale minoriteter. Ved flere breddeuniversiteter er slike nettverk etablert av ansatte, uten institusjonell involvering. Nettverkene er senere blitt viktige i universitetenes forsoningsarbeid og er flere steder på vei inn i fastere former. Arbeidsgruppen vurderer at et nettverk burde etableres også ved UiO, men at det må følges opp av administrativ kapasitet og få tilgang på midler.

I våre samtaler har noen foreslått ett felles nettverk, mens andre har ønsket at det skal være ett samisk nettverk og ett nettverk for nasjonale minoriteter eller eventuelt ett for hver av de enkelte minoritetene. Arbeidsgruppen anbefaler at det etableres ett felles nettverk ved UiO, fordi at selv om UiO er en stor organisasjon, er kapasiteten likevel begrenset. Kartleggingen har dessuten vist at det er vesentlig mer aktivitet når det gjelder samisk tematikk og perspektiver enn for de nasjonale minoritetene. Mange ansatte har undervisning og forskningsaktiviteter som vil være relevante for flere gruppebaserte nettverk. Opprettelse av flere nettverk vil medføre at de vanskelig kan spre sin medvirkning i flere nettverk og må velge hvor de er aktive.

Ett felles nettverk kan gi grobunn for nye og mer omfattende samarbeid om forskning, undervisning og formidling. Det kan også bidra til erfaringsdeling om hvordan et fagmiljø arbeider for å ta inn relevant tematikk og perspektiver i ordinære emner.

Følgende kan bidra til at et slikt nettverk fungerer:

- Nettverket bør få bistand til administrativ koordinering av UiO sentralt, ref. tiltak 6.
- Nettverket bør kunne få aktivitetsstøtte, ref. tiltak 7.
- Nettverket anbefales å ha en organisering eller aktiviteter som åpner for jevnlig deltakelse fra representative og gruppebaserte organisasjoner og relevante eksterne kunnskapsmiljø.
- Studenter ved UiO bør inviteres til åpne arrangement.
- Nettverket kan etableres ved at personene som er identifisert i kartleggingen av nåværende aktivitet, inviteres til et seminar om integrering av relevant tematikk

og perspektiver i forskning og undervisning, gjerne organisert ved Kulturhistorisk museum, der etablering av nettverket er ett av temaene.

Tiltak 13: Tverrfakultær forskningssatsning

Relevant tematikk bør stå sentralt i interne strategiske forskningssatsinger i årene framover. Arbeidsgruppa anbefaler:

- UiO: Demokrati bes om å ha en særlig oppmerksomhet omkring relevant tematikk i tildeling av de midlene som gjenstår i satsingen, særlig de mindre incentivmidlene.
- Dersom det skal utvikles en eller flere nye tverrfaglig forskningssatsinger ved UiO etter at de nåværende satsingene er faset ut, bør disse innrettes slik at de (også) kan bidra til å oppfylle UiOs overordnede ambisjon på dette feltet og de kunnskapsbehov som identifiseres av egne forskere og berørte grupper.

2.4 Utdanning

Sannhet- og forsoningskommisjonen pekte på at kunnskap er et grunnleggende kjennetegn for forsonte samfunn. Arbeidsgruppen deler dette utgangspunktet. Vi deler også vurderingen mange ressurspersoner gir uttrykk for, nemlig at økt innsats på utdanningsfeltet er det viktigste bidraget UiO kan gi framover.

UiO utdanner kandidater som i sine karrierer kommer i kontakt med hele bredden av landets befolkning, og dette må utdanningene forberede dem på. Ikke minst er dette viktig i profesjonsutdanningene, blant annet medisin, juss, teologi, psykologi og lærerutdanning. Å lykkes bedre med å formidle relevant kunnskap og integrere samiske og minoritetsperspektiver vil også gjøre UiO bedre og styrke universitetets evne til å oppfylle sine samfunnsoppdrag som breddeuniversitet.

Arbeidet med å øke aktivitet og bidra til forsoning gjennom undervisning bør ha to spor: å øke kunnskapsinnhold i form av tematikk og perspektiver om og fra urfolk og nasjonale minoriteter i undervisning, herunder i pensum; og å bidra til disse samfunnene gjennom institusjonelle samarbeid og utdanning av kandidater med relevant kompetanse.

Mens forskning har flere muligheter til å oppnå eksterne midler, vil økt undervisningsaktivitet i all hovedsak skje som et resultat av intern prioritering. Regjeringen ved Forsknings- og høyere utdanningsminister Sigrun Aasland har vært tydelig på at universitetene må finansiere faglig utvikling innen utdanningstilbudet gjennom intern prioritering. En slik prioritering vil også være et viktig signal om at UiO tar sitt ansvar om økt bidrag til forsoning alvorlig.

Prioritering av utdanningstilbud kan være vanskeligere enn tiltak innen ledelse og forskning også av andre grunner. Det knytter seg dels til at mange fakulteter er inne i prosesser som tar sikte på å redusere antall emner og der det ikke er ønskelig å opprette

nye emner i nær framtid. En annen viktig utfordring er de mange organisatoriske og institusjonelle hindre mot samarbeid på tvers av institutter og fakulteter.

Når relevante tema og perspektiver skal få større plass i undervisningen, kan det være aktuelt å rekruttere kompetanse eller benytte eksterne dersom undervisere mangler kompetanse og/eller trygghet til å gå inn i disse temaene i undervisningen. I slike situasjoner bør UiO være bevisst på å unngå å svekke eksterne fagmiljø ved å rekruttere eller beslaglegge kapasitet hos fagpersoner fra små og sårbare fagmiljøer. Dialog med eksterne har likevel pekt på at det kan finnes grunnlag for gjensidig kompetanseutveksling som kan styrke relevante eksterne fagmiljø. Ett eksempel er at mens UiO kan trenge spisset fagkompetanse inn i særlig undervisning og til opplæring og kompetansebygging blant ansatte, kan særlig de mindre institusjonene og fagmiljøene ha behov for langsiktig kompetansebygging (se tiltak under forskning).

Tiltak 14: Integrere relevant kunnskap og samiske og minoritetsperspektiver i ordinære emner

Å sørge for at våre studenter lærer om fornorskingspolitikken og dens konsekvenser og opparbeider kompetanse innen tematikk og urfolks- og minoritetsperspektiver som angår disse gruppene, er av en av våre aller viktigste anbefalinger. Arbeidsgruppen mener at relevant kunnskap og samiske og minoritetsrelaterte perspektiver bør integreres i ordinære emner gjennom hele studieløpet.

Arbeidsgruppa foreslår:

- Fagene må selv identifisere behov for å synliggjøre samiske og minoritetsrelaterte perspektiver og hvor dette kan synliggjøres. Tematikk og perspektiver bør integreres fra førsteårsstudier og gjennom studieløpet, slik at det ikke oppleves som «påklistret».
- Fakultetene og andre enheter kan selv lyse ut interne stimuleringsmidler for å videreutvikle studietilbud til å integrere relevant kunnskap og samiske og minoritetsrelaterte perspektiver.
- Det bør bygges kunnskap i fagmiljøene gjennom masteroppgaver og doktoravhandlinger og legges til rette for bruk av eksterne biveiledere med spesialkompetanse.
- Enhetene bør vurdere å bruke samiske og minoritetsnettverk og institusjoner som allerede finnes, framfor å bygge alt selv. Det kan her være aktuelt med kortere kurs, gjesteforelesninger og nettbaserte tilbud. Enhetene bør også vurdere muligheter for å bytte forelesninger med andre universiteter for å få tilgang til relevant kompetanse.
- I noen fag kan det være aktuelt å invitere studenter med bakgrunn fra gruppene til å bidra med erfaringer/innenfra-perspektiv, men uten at det blir en forventning. Det finnes god erfaring med dette fra inkluderende undervisning ved Senter for tverrfaglige kjønnsstudier. Det kan også være aktuelt å invitere gjesteforelesere

med levde erfaring for å gi perspektiver utover pensumtekster og andre undervisningsressurser. Ressurspersoner har foreslått at dette kan være eksempelvis reineiere, aktivister eller kulturutøvere.

- Studieleidelsen for profesjonsutdanningene har et særlig ansvar for å sikre at samiske og minoritetsrelaterte perspektiver integreres i obligatoriske emner.
- Institutter, fagmiljø og underviserne bør arbeide systematisk med å unngå at undervisning preges av utenfraperspektiv eller låser samer og minoriteter i offerroller. Det finnes refleksjonsverktøy utviklet i profesjonsfelleskap som er utviklet for ulike situasjoner, og UiO kan benytte og tilknytte seg eksisterende initiativ. Dembra som ledes av HL-senteret, har utviklet en metodikk som kan være aktuell for flere enheter.

Tiltak 15: Beholde og utvikle muligheter til fordypning gjennom emner ved UiO, ved samarbeid eller ved å vise studentene våre videre til relevante studietilbud andre steder

Kartleggingen viser at det finnes noen emner ved UiO som gir anledning til fordypning i enkelte relevante tema. Det ville være ønskelig om flere fakulteter kunne tilby noen slike emner og at det kunne samarbeides om emner eller kombinasjoner av emner.

Språkkompetanse står sentralt i oppfølgingen av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. Sannhets- og forsoningskommisjonen ønsket et bredt løft for kvensk og samiske språk. Regjeringen har ved flere anledninger de senere årene pekt på at «det ikke blir utdanna nok folk med samisk språkkompetanse. Sametinget har stipendordninger som skal rekruttere flere samiskspråklige studenter til studier hvor det er mangel på samiskspråklig personale, som språk- og lærerutdanninger.⁹ Tilgangen på kvalifiserte søkere til studier på samisk og på fagpersoner som kan undervise og forske på samisk i høyere utdanning, er likevel ikke god nok. Regjeringen har nylig understreket at det «er behov for at fleire utviklar toppkompetanse i samisk, og sterke fagmiljø der fleire får kvalifisere seg på master- og doktorgradsnivå»¹⁰.

Arbeidsgruppa vil på det nåværende tidspunktet ikke anbefale at UiO prioriterer å etablere egen utdanning i kvensk eller samiske språk fra lavere til høyere nivå, men fakultetene bør sørge for at våre studenter kan integrere språkkompetanse i samiske språk og minoritetsspråk i sin utdanning. Nasjonalt samarbeid og koordinering vil også være viktig innen andre kunnskapsområder. Ressurspersoner har påpekt at majoritetsuniversiteter lettere lykkes med å undervise om samer for majoritetsbefolkningen enn å utvikle kunnskap og utdanning som er relevant for samiske samfunn. Dette vil trolig også gjelde nasjonale minoriteter. I møte med slike utfordringer er det viktig for UiO å etterstrebe at det finnes muligheter til fordypning innen relevante kunnskapsområder ved egen institusjon, men at universitetet i tillegg er del av et

⁹ Meld. St. 13 (2022–2023). *Samisk språk, kultur og samfunnsliv. Kompetanse og rekruttering i barnehage, grunnsopplæring og høyere utdanning*

¹⁰ Meld. St. 19 (2023–2024). *Profesjonsnære utdanninger over heile landet*

nasjonalt og regionalt kunnskapslandskap der våre studenter bør kunne kan innpasse emner fra andre universiteter i sine utdanninger hos oss.

Arbeidsgruppen har gitt et skriftlig innspill til UiTs utredning av et nasjonalt kompetansesenter for forforskning og urett der vi blant annet har pekt på behovet for nasjonal samordning og oppdaterte oversikter over relevant undervisningstilbud og -ressurser. Det foreliggende førsteutkastet til organisering av senteret prioriterer formidling som den fremste oppgaven og deretter forsoningsarbeid, forskning og dokumentasjon. Senteret skal i sitt arbeid «styrke, supplere og legge til rette for samarbeid» mellom eksisterende institusjoner og kompetansemiljøer.¹¹ Å bidra til nasjonal samordning og oversikt over relevante undervisningstilbud er ikke nevnt som del av senterets arbeidsoppgaver, men det er nevnt innledningsvis at senteret selv skal utvikle og tilgjengeliggjøre kunnskapsressurser og undervisningsopplegg. Det kan derfor se ut som at senterets arbeid innen høyere utdanning vil bli begrenset til dette.

Vi anbefaler at fakulteter og institutter vurderer om de alene eller sammen kan:

- etablere, beholde og videreutvikle emner som tar for seg relevant kunnskap knyttet til de berørte gruppene. Det bør tilrettelegges for at slike emner kan integreres i studieløp og tas som frie emner på tvers av UiOs enheter. Her kan det samarbeides med andre institusjoner om emner.
- etablere en tverrfaglig 40-gruppe som kan tas på tvers av fakultetene og som kombinerer dybdekunnskap om relevant tematikk med samiske- og minoritetsperspektiver
- utvikle EVU-emner eller mikroemner, eventuelt samlingsbaserte emner, som utvikles særlig med tanke på dem som ønsker videreutdanning som er relevant for egen yrkesutøvelse
- tilby relevante kurs i UiOs sommerskole
- oppfordre fagmiljøene og program- eller emneansvarlige til å gjøre en ekstra innsats for å bistå studenter med å identifisere aktuelle forskningsspørsmål til bachelor- og masteroppgaver
- vurdere om erfaringer med utvikling av CircleU og Erasmus-kurs kan brukes som modell for å utvikle felleskurs for to eller flere fagmiljøer
- oppfordre studenter til å ta relevante emner ved andre universiteter. Fagmiljøene bør selv undersøke om tilbud finnes ved andre UH-institusjoner. Ett eksempel her er innen språk der det er mulig å ta samisk grunnkurs i Oslo ved Samisk hus i samarbeid med UiT. Det finnes samlingsbasert undervisning i kvensk ved UiT.
- oppfordre og tilrettelegge for at studenter som ønsker å ta utdanning/opplæring i samiske eller minoritetsspråk, studerer eller oppholde seg en periode i praksis ved relevante kunnskapsinstitusjoner, da et slikt opphold også vil kunne øke studentens kulturkunnskap (se også tiltak 9)
- melde inn egne studietilbud dersom det blir etablert nasjonale initiativ for å utvikle oversikt over relevante studietilbud eller pedagogiske ressursbanker, og

¹¹ Førsteutkast til utredning om et nasjonalt kompetansesenter, 21. august 2026, UiT Norges arktiske universitet, s. 70.

bruke denne aktivt til å gjøre studenter og fagmiljøer oppmerksomme på eksisterende tilbud. UiO kan på eget initiativ, fram til dette kommer i stand, benytte andre fora til koordinering på tvers av institusjoner med sikte på å sørge for at relevante tilbud finnes i Norge, jamfør samarbeidet mellom UiO-UiB om små språkfag.

Tiltak 16: Prioritere relevant undervisning i utviklingsdialog og tilleggsbevilgninger fra myndighetene

Selv om det forventes at UH-institusjonene selv omprioriterer innen egne rammer, kommer det jevnlig ulike ekstrabevilgninger. I slike situasjoner bør UiO prioritere kompetanseheving og undervisningsutvikling innen relevant tematikk i ulike fagmiljø ved UiO.

Tiltak 17: Studentfellesskap

Flere har foreslått at UiO kan støtte opprettelsen av sosiale møteplasser og arrangementer for kvenske og samiske studenter for å styrke deres tilhørighet. Andre har pekt på at UiO mangler kritisk studentmasse med samisk eller nasjonal minoritetsbakgrunn. Ressurspersoner har også pekt på at de som har slik bakgrunn, opplever å være usynlige på campus, mens andre har understreket at det kan oppleves belastende å tilhøre en minoritet, noe som trolig i særlig grad gjelder for den jødiske minoriteten.

Ofte må det tas initiativ og skapes møteplasser for at studentfellesskap skal kunne etableres. Vi foreslår at noen av arrangementene som framover vil bli lagt i tilknytning til feiringsdager har studentfellesskap som målgruppe. Eksterne representative ungdomsorganisasjoner i Oslo kan utgjøre en ressurs for slike initiativ. Det kan også være aktuelt å samarbeide med SiO og andre UH-institusjoner i Oslo om slike initiativ, for å gjøre det enklere for aktuelle studenter å komme i kontakt med hverandre.

2.5 Formidling og synliggjøring

Synliggjøring er en svært viktig del av å gjøre UiO til et åpent og inkluderende universitet som er bevisst sin historie. Arbeidsgruppens kartlegging viser at UiO har flere enkeltforskere og fagmiljøer som arbeider med temaer knyttet til samer og nasjonale minoriteter, men eksterne ressurspersoner som arbeidsgruppen har vært i kontakt med, påpeker at UiO som institusjon framstår som lite synlig og uten en tydelig profil.

UiO er en stor og kompleks organisasjon med et høyt aktivitetsnivå med en lang rekke prioriterte tema. Ekstern og intern kommunikasjon er noe av det vanskeligste å lykkes godt med. Synliggjøring av virksomhet gjennom tilsynelatende enkle tiltak kan være vanskeligere å få til i praksis enn en skulle forvente.

For å lykkes med kunnskapsformidling og dialog med samiske samfunn og minoriteter er kulturkompetanse og kjennskap til sosiale praksiser en stor fordel.

Tiltak 18: Kommunikasjonsplan for forskning og undervisning om urfolk og nasjonale minoriteter

Interne ressurspersoner har foreslått at det opprettes en egen portal på UiOs nettside der offentligheten, studenter, ansatte og spesielt interesserte kan finne forskning, formidling, forskere, seminar og konferanser. Andre har pekt på behov for synliggjøring av forskning og undervisning om tematikk som er relevant for samiske samfunn og nasjonale minoriteter.

Arbeidsgruppen vil peke på at både å samle og å oppdatere informasjon er vanskelig fordi det krever informasjonsflyt og –systemer på tvers av enhetene ved UiO for å sikre kontinuerlig oppdatering av eksisterende og tillegg av nytt innhold. Kommunikasjon har også mange andre virkemidler enn nettsiden.

Arbeidsgruppen anbefaler at UiO sentralt lager en egen plan for hvordan UiO skal synliggjøre aktiviteter. Momenter i denne kan være:

- Synliggjøring på UiOs hjemmeside: Opprette en egen kategori på UiOs forskningssider og bruke kartleggingen som er vedlagt denne rapporten som et utgangspunkt for å bygge informasjonen som denne viser til. Synliggjøre relevante emner.
- Vurdere om det er mulig å ha hilsen på samiske og minoritetsspråk på merkedagene på nettsidene og i sosiale medier, herunder knyttet til arrangementer i tilknytning til disse dagene. I tillegg vurdere om innhold på samisk og minoritetsspråk bør finnes på UiOs nettsider der det er relevant.
- Aktiv bruk av sosiale medier til å synliggjøre relevant undervisning, studieliv, forskning og formidling om samer og nasjonale minoriteter.
- Kulturhistorisk museum kan oppfordres til å ta et særlig ansvar for å synliggjøre nasjonale minoriteters historie og kulturarv i tillegg til deres nåværende ansvar for det samiske. Museet kan også oppfordres til å synliggjøre UiOs egen historie i forbindelse med fornorsking og urett overfor samer og nasjonale minoriteter. Andre enheter bør også vurdere om de kan legge arrangement dit.
- Synliggjøre pågående forskningsaktivitet i form av en avert av «Norgeshistorien på 200 minutter» som synliggjør folk som jobber ved UiO med relevante tema, gjerne i kombinasjon med episoder av *Universitetsplassen*.
- Fortsette samarbeidet om forskningsformidling med HL-senteret

Tiltak 19: Jevnlige seminarer og bruk av UiO som arena for å markere dager

Jevnlige seminarer bidrar til åpenhet og å formidle kunnskap fra UiO. Disse kan gjerne arrangeres i tilknytning til merkedager og, dersom dette forslaget blir en realitet, også i tilknytning til en eventuell Sannhets- og forsoningsuke, med Sannhets- og forsoningsdagen 12. november, som foreslått av utredningsgruppa ved UiT.

- UiOs sentrale ledelse og fakulteter bør bruke Domus Biblioteca, Universitetsbiblioteket i Georg Sverdrups Hus, Kulturhistorisk museum og andre

arenaer til utstillinger, markeringer og debatter om forsoning og minoritetshistorie.

- UiOs ledelser bør jevnlig delta på en synlig måte i interne og eksterne arrangement i anledning markeringsdager i Oslo for samer, og også for kvener/norskfinner, skogfinner, rom, romanifolk/tatere og jøder.

Tiltak 20: Offisielt navn på flere språk

Det er allerede bestemt at UiO skal få navn på nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk¹². Arbeidsgruppa anbefaler at UiO får navn også på de nasjonale minoritetsspråkene.

Tiltak 21: Navn på auditorier og rom

Navn på lokaler og steder på campus har stor symbolsk verdi (se også tiltak 2). UiO burde synliggjøre noen utvalgte personer med samisk og minoritetstilhørighet som har arbeidet eller studert ved vårt universitet gjennom å navngi deler av bygg eller steder på campus.

Vi foreslår at:

- UiO oppretter en navnekomité som foreslår nye navn på flere auditorier og rom, herunder i bibliotekene, for å synliggjøre det samiske og nasjonale minoriteter og ansatte som har bidratt vesentlig på dette feltet. Dette kan være personnavn eller betegnelser på samisk og minoritetsspråk.
- Vurdere om det i forbindelse med oppnevning av æresdoktorer, gjerne av mennesker som tidligere har studert eller virket ved UiO, kan være aktuelt å samtidig navngi auditorium eller rom for å synliggjøre det samiske og nasjonale minoriteter

Tiltak 22: Flagge ved merkedager

Flagging er et symbolsk viktig tiltak for anerkjennelse og synlighet. UiO flagget første gang med det samiske flagget i 2004¹³. Arbeidsgruppen forstår det slik at UH-sektoren har mulighet til å flagge med ulike flagg. Flagging med Pride-flagg er et uttrykk for dette.

I forbindelse med ratifikasjon av de europeiske rammekonvensjonene om minoritetsrettigheter har Norge forpliktet seg til å ta vare på deres kulturarv. Synliggjøring og anerkjennelse er en viktig del av dette. NTNU har en Flagginstruks som sier at det flagges med det norske statsflagget på merkedagene for å "markere støtte til nasjonale minoriteter i Norge"¹⁴. NTNU har fra mars i år åpnet opp for å flagge med flaggene til de nasjonale minoritetene som har eget flagg. NTNU flagger nå ved samenes nasjonaldag/samefolkets dag, kvenfolkets dag, romer og romanifolkets dag og skogfinnenes dag.

¹² «Oppfølging av sannhets- og forsoningskommisjonen», *Aktuelt UiO*, 27. mars 2026

¹³ «UiO flaggar på Samefolkets dag», *Uniforum*, 6 februar 2004.

¹⁴ [Flagginstruks for NTNU](#)

Slik flagging kan oppfattes ulikt: Noen opplever flagging som en markering av avstand til staten Norge og fellesskapet det utgjør. Andre opplever at flagging synliggjør og viser respekt for mangfoldighet i befolkningen og de ulike folkene som har en særlig langvarig historie innen landets grenser. For å kunne romme begge disse oppfatningene og markere at samer og nasjonale minoriteter er del av fellesskapet i staten Norge, foreslår vi at det flagges med de respektive samiske og minoritetenes flagg, og at det vurderes om det bør gjøres sammen med det norske flagget ved merkedager for samenes nasjonaldag/samefolkets dag 6. februar, kvenfolkets dag 16. mars, rom og romanifolkets dag 6. april og skogfinnenes dag 21. juni.

3. Mulige samarbeidskonstellasjoner

Arbeidsgruppen er bedt om å vurdere og foreslå mulige samarbeidskonstellasjoner med andre institusjoner som kan bidra til oppfølgingen. Flere ressurspersoner som arbeidsgruppen har vært i dialog med, har erfart at samarbeid om sak fungerer best, og at det er viktig at fagmiljøene selv identifiserer behovet for samarbeid om forskning og utdanning om samisk og nasjonale minoriteter. I tillegg foregår det nå en rekke koordineringsinitiativ på institusjonsnivå som UiO bør delta i. Arbeidsgruppen vil derfor ikke foreslå spesifikke samarbeidskonstellasjoner, men gi en bred oversikt over institusjoner, organisasjoner og nettverk som arbeider med denne tematikken (se også punkt IV over).

- Samisk høyskole har forskningsaktivitet og studietilbud innenfor samisk språk, litteratur og kultur, inkludert samiske lærerutdanninger. Høyskolen er i prosess med å inngå institusjonelle samarbeid med flere universitet. De mottar mange samarbeidsforespørsler og kan ikke delta i alle. Det forventes at samarbeid med UiO også bidrar til å styrke Samisk høyskole som institusjon og å bygge samisk akademisk kapasitet over tid. Samisk høyskole har i august 2026 kunngjort etablering av en samisk forskerskole som etableres i samarbeid med UiT og Nord universitet, og som finansieres over institusjonenes egne midler.
- UiT har flere studietilbud innen samisk språk og litteratur, en master i urfolkstudier, et mikroemne om samer og kvener og studietilbud i kvensk språk og kultur. UiT samarbeider med Samisk høyskole om bachelor- og masterutdanninger, og de samarbeider også med Samisk hus i Oslo, der studentene avlegger eksamen ved UiT.
- Nord universitet tilbyr et mikroemne i sørsamisk.
- Det gjennomføres et balanseprosjekt (SAMSAM) om samiske perspektiver ved breddeuniversitetene (Nord, UiT, OsloMet og NTNU). Prosjektets hovedmål er samhandling mellom institusjoner for å styrke arbeid med samiske perspektiver i akademia, fremfor at alle utvikler parallelle og overlappende tiltak. UiO er ikke deltaker i prosjektet, men det er i prinsippet åpent å utvide samarbeidet. Prosjektet er ledet av Senter for samisk og urfolksstudier ved Nord Universitet og ble etablert for å koordinere og styrke samisk forskning og utdanning, særlig knyttet til sør- og lulesamisk språk og kultur.
- UHR-Samisk er en nasjonal samordningsarena for medlemsinstitusjonene som tilbyr samisk utdanning. Sametinget, Norges forskningsråd, Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet er observatører.
- Kvensk institutt i Børselv er et nasjonalt senter for kvensk språk og kultur.
- Romano kher er et romsk kultur- og ressurscenter i Oslo, som drives av Kirkens bymisjon.
- Glomdalsmuseet dokumenterer og formidler romanifolkets/taternes kultur og historie. Oslo museum har også kompetanse på denne tematikken.

- Skogfinsk museum har et nytt museumsbygg og –utstilling, men har begrenset [kapasitet](#) til forskning, faglig utvikling og samarbeid.
- Universitetet i Innlandet driver [forskning](#) og formidling om den skogfinske minoriteten.
- [HL-senteret](#) driver forskning, undervisning og formidling om blant annet Holocaust, anti-semittisme og antiziganisme og rasisme i fortid og nåtid. Senteret har en fast samarbeidsavtale med flere enheter ved UiO.
- HL-senteret har en ledende rolle i prosjektet [Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme \(Dembra\)](#), som driver pedagogisk utvikling og tilbyr kurs særlig for lærere. I tillegg utlyser prosjektet midler, inkludert til [inkluderende praksiser i lærerutdanningene når det gjelder samer og nasjonale minoriteter](#). UiO ved Institutt for lærerutdanning og skoleforskning har vært involvert i Dembra siden opprettelsen. HL-senteret ønsker å bidra med å bygge opp kompetanse og samarbeide om emner ved UiO og anser Dembra som et velegnet utgangspunkt for et nettverk for samiske tema i lærerutdanningen.
- [Jødisk museum](#) dokumenterer og formidler jødisk liv og historie i Norge
- Det nasjonale kompetansesenteret om fornorsking og urett ser per nå ut til å bli organisert som en selvstendig stiftelse med en samisk, kvensk/norskfinsk og skogfinsk avdeling i tilknytning til eksisterende kompetansemiljøer, med en felles ledelse lokalisert i Tromsø.
- Stortingsmelding om profesjonsutdanningene anbefalte våren 2024 å opprette et nasjonalt senter for kompetanse om samiske temaer i profesjonsutdanningene og oppfordret relevante fagmiljøer til å samarbeide for å få dette til.¹⁵ Denne anbefalingen omhandler kun samiske tema, og flere ressurspersoner har etterspurt nasjonale initiativ når det gjelder ressursbank og rammeplanarbeid for nasjonale minoriteter.

¹⁵ Meld. St. 13 (2022–2023). *Samisk språk, kultur og samfunnsliv, Kompetanse og rekruttering i barnehage, grunnskole og høyere utdanning*

4. Vedlegg: Kartlegging av UiOs utdanning, forskning og formidling knyttet til samer og nasjonale minoriteter

Innledning

Prosess for kartlegging

Arbeidsgruppens kartlegging av UiOs utdanning, forskning og formidling knyttet til samer og nasjonale minoriteter har primært skjedd gjennom et kartleggingsskjema.

Arbeidsgruppen utformet et kartleggingsskjema, som ble sendt på e-post 27. februar 2026 til alle dekaner, museumsdirektører og senterleder for GLOBE (dekaner@uio.no) og til 70 instituttledere og tilsvarende funksjoner (senterleder ARENA mv.) (instituttledere@uio.no). Oppfordring til å delta i kartleggingen ble sendt fra universitetsdirektøren samme dag, og purring for å få inn flere svar ble sendt via dekanlisten 18. mars.

Det ble i utsendingen av kartleggingsskjemaet presisert at det var ønskelig å innhente informasjon om aktiviteten på hele UiOs faglige bredde, herunder historie, språk, utdanning, samfunns- og rettsforhold, psykisk og fysisk helse, økonomi, teknologi eller naturvitenskapelige fag. Det ble videre presisert at flere personer kunne levere svar for samme enhet, for eksempel for hhv. utdanning, forskning og formidling. Enkelpersoner har også levert svar.

Nettskjemaet ba om informasjon om relevant aktivitet når det gjelder UiOs utdanning, forskning og formidling "knyttet til samer og nasjonale minoriteter, det vil si kvener/norskfinner, jøder, skogfinner, romer og romanifolk/tatere". Det opplyste om at informasjonen skulle gi svar på følgende overordnede spørsmål:

- Hvordan skaper og formidler UiO kunnskap som bidrar til at samer og nasjonale minoriteter kan ivareta og utvikle sin egen kultur og samfunnsliv?
- Hvordan skaper og formidler UiO kunnskap om fornorskingspolitikk og fornorskingsprosesser?
- Hvordan sikrer UiO at samfunnet ellers får tilgang til denne kunnskapen?"

Det ble stilt spørsmål om:

- Hvilke vitenskapelig ansatte underviser, forsker og formidler relevant kunnskapsinnhold om samer og nasjonale minoriteter, eller som bidrar til at samer og nasjonale minoriteter kan ivareta og utvikle sin egen kultur og samfunnsliv?
- Faste emner og undervisningstilbud som inkluderer relevant kunnskap på en eksplisitt og tydelig måte i emnebeskrivelser, pensum/læremidler eller undervisning

- Undervisning og kunnskapsdannelse spesielt om fornorskingspolitikk og/eller fornorskingsprosesser.

Kartleggingen ble også supplert med informasjon arbeidsgruppen tilegnet seg på andre måter. Arbeidsgruppen/medlemmene har også hatt samtaler med enkeltforskere og fagmiljø ved UiO, uten at dette har vært gjennomført systematisk (se eget vedlegg). Arbeidsgruppen arrangerte 5. mai et åpent møte for UiOs ansatte og studentrepresentanter med det formål å få inn perspektiver fra hele institusjonen. Deltakerne diskuterte konkrete utfordringer og behov, og foreslo tiltak som ble inkludert i kunnskapsgrunnlaget for arbeidsgruppens rapport. Det ble også levert skriftlige innspill i tilknytning til det åpne møtet fra personer som ikke hadde anledning til å møte.

Informasjonen vi fikk tilgang til gjennom nettskjema og samtaler er samlet og systematisert til en oversikt per fakultet. Arbeidsgruppen var ikke fullt ut tilfreds med kvaliteten på informasjonen som kom inn i nettskjemaet.¹⁶ Det var enheter som ikke hadde svart eller antakeligvis ikke svart uttømmende og den innkomne informasjonen innkomne hadde betydelig ulikt detaljeringsnivå. Det ble purret i to runder via dekanene. Fakultetene/enhetene hadde en siste frist for å kvalitetssikre resultatet av kartleggingen 15.8.2026, og dette ledet til noen få endringer.

Etter vår vurdering gir oversikten nedenfor et helhetlig, men antakeligvis fortsatt ikke helt dekkende, bilde av nåsituasjonen ved UiO.

Innsendte svar

Følgende enheter/institutter svarte på kartleggingen. Noen enheter har eksplisitt rapportert **ingen aktivitet eller ikke-relevant/ikke aktuelt**. Dette er markert i tabellen under.

Fakultet	Institutt / enhet
Det humanistiske fakultet	Institutt for arkeologi, konservering og historie (IAKH)
	Institutt for lingvistiske og nordiske studier (ILN)
	Institutt for medier og kommunikasjon (IMK)
	Institutt for musikkvitenskap (IMV)
Det juridiske fakultet	Institutt for kriminologi og rettssosiologi
	Institutt for offentlig rett
	Institutt for privatrett
	Nordisk institutt for sjørett
	Norsk senter for menneskerettigheter (etterrapportering forventet)

¹⁶ Arbeidsgruppen ønsker at også svarene fra nettskjemaene arkiveres, slik at de er tilgjengelige som historisk dokumentasjon i den form de har innkommet.

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	Farmasøytisk institutt
	Institutt for biovitenskap
	Institutt for geofag
	Institutt for informatikk (ingen aktivitet rapportert)
	Kjemisk institutt (ikke relevant)
	Matematisk institutt (ikke aktuelt)
	Naturfagsenteret
Det medisinske fakultet	Institutt for helse og samfunn (Helsam)
	Institutt for klinisk medisin (Klinmed) (ikke relevant)
	Institutt for medisinske basalfag / Avd. for ernæringsvitenskap
Det odontologiske fakultet	Institutt for klinisk odontologi (ikke relevant)
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi
	Institutt for statsvitenskap
	Sosialantropologisk institutt
	Psykologisk institutt
Det teologiske fakultet	Det teologiske fakultet (samlet rapportering)
Det utdanningsvitenskapelige fakultet	CEMO (Centre for Educational Measurement)
	Institutt for lærerutdanning og skoleforskning (ILS)
	Institutt for pedagogikk (IPED)
	Institutt for spesialpedagogikk (ISP)
Museer og samlinger	Kulturhistorisk museum
	Naturhistorisk museum

Oppsummering av resultatet av kartleggingen per fakultet

Det humanistiske fakultet

Perspektivene er institusjonelt forankret ved flere institutt og er i vesentlig grad drevet av enkeltstående forskere.

Utdanning

Relevant tematikk og perspektiver i ordinære emner

Samiske og/eller nasjonale minoritetsperspektiver inngår i enkelte ordinære emner innen historie, arkeologi, medievitenskap og musikkvitenskap. Ved Institutt for arkeologi, konservering og historie (IAKH) har kunnskapsområdene nylig fått øket oppmerksomhet på ledelsesnivå. Instituttet har lenge hatt et formalisert samarbeid med HL-senteret om undervisning.

Samiske og noen kvenske perspektiver er integrert i emner på Nordisk litteratur, Norsk som andrespråk, Retorikk og språklig kommunikasjon, Lingvistikk og Flerspråklighet. Arkeologi har flere emner med komponenter av undervisning om samiske tema og har hatt feltkurs i skogfinske områder (IAKH). Medievitenskap har et masteremne MEVIT4322 om media og identitet (IMK) som tar opp disse perspektivene.

Det er mulig å skrive BA-, MA- og ph.d.-oppgaver, og det er pågående ph.d.-prosjekter med særlig samiske, men også jødiske tema.

Faste emner der relevant tematikk og perspektiver er integrert

NOR1300 – Nordisk, særlig norsk, litteratur etter 1800 – Universitetet i Oslo

NOR1401 – Eldre nordisk litteratur – Universitetet i Oslo

Tema V24 – Universitetet i Oslo

NOR4314 – Litteraturkritikk – Universitetet i Oslo

ILN2301 – Energifortellinger i bærekraftperspektiv – Universitetet i Oslo

ILN2302 – Writing, Nature, and Eco-Emotions – Universitetet i Oslo

MUS2445 – Endring og utvikling i populærmusikkfeltet

NOR4450 – Teoretiske innfallsvinkler til masteroppgave i nordisk litteratur – Universitetet i Oslo

RETKOM1103 – Tekst og samfunn – Universitetet i Oslo

LING1109 – Fleirspråklegheit – Universitetet i Oslo (en økt om språkskifte og fornorskningsprosesser)

MULTI4165 – Multilingualism Specialisation C – Universitetet i Oslo

MULTI4130 – Social Aspects of Multilingualism – Universitetet i Oslo

SPR4110 – Språk og kommunikasjon i det flerkulturelle samfunnet – Universitetet i Oslo

NOAS1100 – Innføring i norsk som andrespråk – Universitetet i Oslo

NOR3090 – Bacheloroppgave i nordisk – Universitetet i Oslo (fleire studenter har valgt tema knyttet til samisk)

NOAS4102 – Andrespråklæring i et sosio-kognitivt og sosiokulturelt perspektiv –
Universitetet i Oslo
MUSKUL4100 — Kritiske kulturarvsstudier
KULH2011 — The cultural history of nature
MUS2445 – Endring og utvikling i populærmusikkfeltet

Emner med spesifikt fokus på samer og/eller nasjonale minoriteter

Det tilbys fire EVU mikroemner i samisk historie med lærere i skolen som målgruppe og som også kan tas av andre interesserte (IAKH):

HIS2010MV – Samers rettigheter i Nord 1751–1852

HIS2011MV – Integrasjon av samer i den dansk-norske stat 1550–1750

HIS2012MV – Fornorsking av samer ca. 1850–1950

HIS2013MV – Samer som urfolk ca. 1970– i dag

Utviklingsarbeid i utdanningene

Nylig og pågående utviklingsarbeid omfatter særlig utvikling av heldigitale mikroemner i samisk historie rettet mot lærere, samt økt integrering av samisk tematikk i eksisterende emner. Ny lærebok for førsteårsutdanningen i Historie, inkludert lektorstudentene, tematiserer samisk og minoritetshistorie i vesentlig større grad enn tidligere pensumlitteratur: *Norge etter 1914 - et lite land i en urolig verden* av Einar Lie, Christine Myrvang, Kim Christian Priemel, Hanne Hagtvedt Vik. Det er også foreslått styrking av undervisningstilbud innen samiske språk og litteratur.

Åpent tilgjengelige relevante undervisningsressurser

[Samenes historie podkast](#) på Norgeshistorie.no

Det hemmelige språket (Dokumentarfilm om kvensk). Norsk versjon [Det hemmelige språket - Norsk versjon | Videos & Movies on Vimeo](#)

The secret language (English subtitles) [The secret language](#)

Forskning

Forskningsaktivitet de siste ti årene

Forskningen dekker urfolksrettigheter, språkrevitalisering, kulturarv, samiske medier og samisk musikk. Flere prosjekter berører tematikk indirekte gjennom bredere studier av minoriteter, kultur og samfunn. Ansatte på Nordisk litteratur, RETKOM og Flerspråklighet har publisert og/eller arbeider på publikasjoner med fokus på samiske forhold. Pia Lane (Flerspråklighet) har mer enn 40 akademiske publikasjoner med fokus på kvenske og samiske språkforhold, har ledet/leder fem eksterntfinansierte prosjekt (ett i samarbeid med Haley De Korne, også ILN). De Korne og Lane deltar også på prosjekt ved andre universitet (UiT, Nord og Samisk høgskole). MultiLing (SFF 2013-2024) bidro med fokus på flerspråklighet i Norden, inkludert urfolk og nasjonale minoriteter.

Folkeminnesamling og SAMLA-prosjektet ved IKOS [forvalter og tilgjengeliggjør også et](#)

omfattende samisk og kvensk tradisjonsmateriale, i tillegg til pågående samarbeid med samiske museer og arkiver. Ved musikkvitenskap forskes det på majoritets-europeisk opplevelse og oppfatning av lyd i Grønland og Sápmi (17.–19. århundre), musikkproduksjon samiske og kvenske artister og kunstig intelligens til bruk i tilgjengeliggjøring og sortering av samisk tradisjonsmusikk og kulturarv. Ved historie forskes det på etablering av internasjonale urfolksrettigheter.

Forskningsprosjekter og finansiering (NFR, FRIPRO, MSCA, EU mv.)

- Relics of Nature (FRIPRO)* – kultur- og naturarv i samiske områder
- GREENGROWTH (NFR) – samiske interesser i debatten om grønn ressursutnyttelse (NFR)
- Dovdna - *An Inquiry into Lullabies and Sámi Children's Yoiks* (NFR FRIPRO)
- MultiLing– flere ferdigstille prosjekt om språkrevitalisering
- Indigenous language resilience: From learners to speakers* SPEAKERS – (NFR)
- Strategies to strengthen European linguistic capital in a globalised world (MultiLX) (Horizon Europe)
- MishMash – *AI for cultural heritage*
- Home in Crisis (CHANSE)* — Hjem, klimaendring og rettighetsspørsmål i Sápmi
- Tekstlaboratoriet har felles ressurser for å bygge syntaktisk analysator for norsk og samiske språk. Del av Lia-prosjektet, som gjelder talekorpus og norske dialekter. Kristin Hagen leder dette som nå er en del av Humit. Det samiske skal flyttes til UiT fordi UiO ikke har kompetanse på det språklige. Talespråskorpus for kvensk.

Pågående søknader

- Arctic Songlines : A Circumpolar History of “Yoik” and “Drum-Songs* (NFR, søknad)
- ECHO-North: Co-designing sustainable models for soundscape conservation with Indigenous acoustemologies and biocultural heritages in the Circumpolar North* (MSCA, søknad)
- RISE – Centre for Studies of Reconciliation and Indigenous Resilience and Revitalisation*. (NFR, SFF-søknad i samarbeid med Samisk høyskole)

Aktive forskere

Sofie Scheen Jahnsen (stipendiat, arkeologi)
Julie Lund (arkeologi)
Thora Petursdottir (arkeologi)
Hanne Hagtvedt Vik (historie, internasjonale urfolksrettigheter, menneskerettigheter)
Annette Briksdal (stipendiat, samisk)
Vida Colliander (forskningsassistent, kvensk)
Haley De Korne (flerspråklighet, nasjonale minoriteter i Norge og internasjonalt)
Sissel Furuseth (nordisk litteratur)
Pia Lane (flerspråklighet, kvensk og samisk)
Toril Opsahl (nordisk språkvitenskap og flerspråklighet)

Hilde Reinertsen (retorikk og språklig kommunikasjon)
Unni Røyneland (flerspråklighet, komparative perspektiver fra kvensk og samisk (nynorsk og urbane ungdomsmiljø))
M. Seppola-Simonsen (vitenskapelig assistent, kvensk,)
Ronny Grønning Spaans (nordisk litteratur)
Bente Ailin Becker Svendsen (flerspråklighet, nasjonale minoriteter)
Tonje Vold (nordisk litteratur)
Eli Skogerbø (politisk kommunikasjon og mediepolitikk, sosiale medier og politikk, og samiske medier og politisk kommunikasjon.
Line Esborg (kulturhistorie og museologi)
Hugo Reinert (kulturhistorie og miljøhumaniora)
Marianne Friisberg Larssen (stipendiat, samisk motstand mot vindkraftsutbygging i Sápmi)
Eva Maria Fjellheim (forsker, samisk teater, rettighetskamp og klimaendring)
Judith I. Haug (musikkvitenskap, majoritets-europeisk opplevelse og oppfatning av lyd i Grønland og Sápmi i det 17.–19. århundre)
Olivier Lartillot (kunstig intelligens til bruk i tilgjengeliggjøring og sortering av samisk tradisjonsmusikk og kulturarv)
Mirjana Plath (gjennomføringsstipendiat, migration studies of Jewish artists during National Socialism)
Jon Marius Aareskjold-Drecker (musikkproduksjon, eierskap og rettigheter i samisk musikk)

Formidling

Formidlingsprosjekter de siste fem årene

IAKH har

- laget podkasten «Samenes historie» i samarbeid med NRK. [Samenes historie podkast](#) på Norgeshistorie.no
- Samarbeidet med Norsk filminstitutt, filmvisninger på Cinemateket med faglige introduksjoner. Bred målgruppe fra studenter til allmennheten.
- Det studentdrevne arkeologitidskriftet Nicolay og den studentdrevne arkeologi-podkasten Eva har viet nummer og episoder til samisk forskning.

ILN har

- Dokumentarfilmen [Det hemmelige språket](#) tilgjengelig på NRKs nettsider.

Det juridiske fakultet

Relativt stor grad av forankring og strategisk prioritet, med enkelte institusjonelle tiltak innen både forskning og undervisning, og faggrupper.

Utdanning

Relevant tematikk og perspektiver i ordinære emner

Samerettslige og urfolksrettslige perspektiver er integrert i emner innen forvaltningsrett, statsrett, menneskerettigheter og rettssosiologi. Perspektivene omfatter blant annet forholdet mellom stat og samiske rettighetskrav, diskriminering og rettsliggjøring.

Faste emner

RSOS1801 – Retten i samfunnet

JUS4122 – Rettssosiologi

JUS2211 – Forvaltningsrett

JUS2111 – Statsforfatningsrett, folkerett og menneskerettigheter

JUS2211 – Forvaltningsrett og EØS-rett (læringsutbytte)

JUS1211 – Privatrett I

Emner med spesifikt fokus på samer og/eller nasjonale minoriteter

Tidligere fantes egne emner i samerett på både bachelor- og masternivå, men disse er i dag nedlagt, og samerettslige problemstillinger integrert i ordinære emner.

Utviklingsarbeid i utdanningene

Det er gjennomført systematisk utviklingsarbeid etter 2023 for å integrere samerettslige perspektiver i flere obligatoriske emner i Master i rettsvitenskap. Initiativet kom blant annet i kjølvannet av Fosen-saken og omfatter både læringsmål og undervisningsinnhold, (jf. læringsutbyttebeskrivelser. Dette arbeidet pågår fortsatt.

Undervisere

Rundt 10. Jf. oversikten over forskere under.

Forskning

Forskningsaktivitet

Fakultetet har sterk forskningsaktivitet innen bl.a. samerett, menneskerettigheter, folkerett, urfolksrettigheter, naturressursrett, og rettsspråk (oversettelse av lover), samt eiendomsrett og reindriftsrett. Flere prosjekter og publikasjoner omhandler fornorskning, rettshistorie og aktuelle rettslige konflikter (f.eks. Fosen-saken). Enkeltforskere som Kirsti Strøm Bull (nå emerita) står for en stor andel av publikasjonene.

Forskningsprosjekter og finansiering (NFR, FRIPRO, MSCA, EU mv.)

Satsing på samisk rettsspråk og oversettelse av Grunnloven. En stilling ble opprettet for å kartlegge status for samisk rettsspråk og terminologiarbeid og å styrke samisk rettsspråk gjennom å starte et samisk rettsterminologisk utviklingsarbeid med mål om blant annet å publisere en samisk juridisk ordliste, en samisk oversettelse av Grunnloven og legge forholdene til rette for utvikling av samisk språkteknologi. Forskning på naturressurser, vindkraft og samiske rettigheter.

Aktive forskere

Et bredt og etablert forskningsmiljø på rundt 12 personer med professorer, stipendiater, samt emeriti.

Inge Lorange Backer (forvaltningsrett og sivilprosess)

Kirsti Strøm Bull (emerita, etablerte samerett som fag, reindriftsloven, urfolksrettigheter)

Nina Christine Dahl (stipendiat, politiet, rettssikkerhet og menneskerettigheter for risikoutsatte voksne)

Gullik André Fjordbo (stipendiat, vindkraft og samenes rettigheter)

Olaug Hoftun (stipendiat, barnerett, samiske barns rett til kultur i barnevernet)

Marit Heier Lajord (stipendiat, aktiv i faggruppen i samerett)

Kjetil Mujezinovic Larsen (internasjonale menneskerettigheter, herunder same- og urfolksrettigheter)

Anna Maria Lundberg (rettsvitenskap, menneskerettigheter, minoriteter, urfolk)

Ola Mestad (emeritus, samerett, statsrett og konsesjonsrett)

Jon Christian Fløysvik Nordrum (oversettelse Grunnloven til samisk)

Kristin Bergtora Sandvik (samerett)

Dina Skotnes (stipendiat, oversettelse Grunnloven til samisk)

Peter Scharff Smith (rettssosiologi)

Geir Ulfstein (folkerett, herunder samerettslige forpliktelser)

Formidling

Formidlingsprosjekter de siste fem årene

Samerettssymposiet (årlig), i samarbeid med nasjonale og internasjonale aktører.

<https://www.jus.uio.no/om/aktuelt/arrangementer/2021/samerettssymposiet-2021.html>

Omfattende formidling gjennom konferanser, kronikker, offentlig debatt, faglige foredrag knyttet til samerett, rettsspråk og menneskerettigheter.

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Lav grad av institusjonell forankring og strategisk prioritering.

Utdanning

Relevant tematikk og perspektiver i ordinære emner

Samiske perspektiver inngår i et begrenset antall emner innen samfunnsfarmasi og biologi. Tematikken er primært knyttet til spørsmål om tradisjonell kunnskap, naturforvaltning, bærekraft og helseulikhet, og presenteres som deler av bredere faglige problemstillinger. Perspektivene er i liten grad systematisert i emnene/studieprogrammene, men forekommer der det er faglig relevant.

Faste emner:

FARM1120 – Samfunnsfarmasi

BIOS0100V – Grunnleggende biologi i naturfag

Emner med spesifikt fokus på samer og/eller nasjonale minoriteter

Det er ikke rapportert om egne emner med spesifikt fokus på samiske eller nasjonale minoritetsperspektiver. Kunnskap om helse- og sykdomsbegreper og sosial ulikhet i helse mellom ulike samfunnslag og folkeslag, inklusive samers rettigheter og status som urfolk undervises i Samfunnsfarmasi (del av RETHOS (Nasjonale retningslinjer for helse- og sosialfagutdanningene)).

Utviklingsarbeid i utdanningene

Begrenset utviklingsarbeid, hovedsakelig knyttet til integrering i eksisterende emner.

Undervisere

Se aktive forskere. Undervisningen er knyttet til enkeltansatte med relevant fagkompetanse.

Forskning

Forskningsaktivitet

Begrenset aktivitet. Forskning på miljø, naturforvaltning og nordområder der samiske interesser inngår indirekte.

Forskningsprosjekter og finansiering (NFR, FRIPRO, MSCA, EU mv.)

Miljøforskning i Finnmark.

Aktive forskere

Pernille Bronken Eidesen (biovitenskap, tradisjonell kunnskap)

Anne Gerd Granås (samfunnsfarmasi)

Formidling

Formidlingsprosjekter de siste fem årene

Undervisningsressurser for skoleverk (Riebangardi -) - naturfaglige aktiviteter med relevans for samisk kunnskap gjennom Naturfagsenteret.

Det medisinske fakultet

Delvis institusjonalisert gjennom nasjonale krav til helseutdanning ([RETHOS](#)).

Utdanning

Relevant tematikk og perspektiver i ordinære emner

Samiske og minoritetsperspektiver er integrert i flere deler av medisinstudiet, særlig innen samfunnsmedisin. Undervisningen omfatter temaer som helseulikhet, diskriminering, marginalisering og kulturell forståelse i helsetjenesten, inkludert samenes status som urfolk og deres rettigheter. Perspektivene inngår i flere moduler med tydelig læringsutbytte knyttet til kulturelt tilpasset praksis og helse for minoritetsgrupper. Tematikken er institusjonelt forankret gjennom nasjonale retningslinjer (RETHOS).

Faste emner

Medisinstudiet (modulbasert): Samfunnsmedisin leverer relevant stoff i tre moduler i medisinerstudiet (modul 1, 5 og 7).

ERN3030 – Forebyggende ernæring – fra individ til samfunnsnivå

Emner med spesifikt fokus på samer og/eller nasjonale minoriteter

Ingen egne emner, men relevant tematikk innarbeidet i flere moduler i medisinstudiet (jf. RETHOS (Nasjonale retningslinjer for helse- og sosialfagutdanningene), hvor læringsutbyttene inkluderer bla.

- Hvordan marginalisering, stigmatisering, rasisme og diskriminering kan påvirke helsen til minoritetsgrupper (inkludert samer som urfolk og enkeltpasienter)

- Redegjøre for samenes status som urfolk og om samenes rettigheter innenfor helse- og omsorgsfeltet mer generelle læringsutbyttene på samme modul.

- Integrere en forståelse av pasientens strukturelle, språklige og kulturelle omgivelser i forebyggende og klinisk virksomhet (strukturell og kulturell sensitiv praksis).

Utviklingsarbeid i utdanningene

Utvikling av undervisning om diskriminering og helseulikhet. Tilpassing til ([RETHOS](#)).

Undervisere

Flere faglærere er involvert i undervisningen, men det foreligger ikke en samlet oversikt over undervisere med spesifikk kompetanse på området.

Forskning

Forskningsaktivitet

Forskning knyttet til helse, marginalisering og sosiale ulikheter, inkludert samiske perspektiver i arktiske og globale helseprosjekter.

Forskningsprosjekter og finansiering (NFR, FRIPRO, MSCA, EU mv.)

- *After The Single Use* (med postdoktor om helse, avfall og arktiske samfunn)
- Samarbeid med OsloMet om forskning på vold og helse blant samiske kvinner.

Aktive forskere

Anne Kveim Lie (samfunnsmedisin, prosjektledelse)

Andre enheter har ikke rapportert forskere med spesifikk aktivitet.

Formidling

Formidlingsprosjekter de siste fem årene

Ikke rapportert.

Det odontologiske fakultet

Undervisning

Ingen relevante perspektiver rapportert.

Forskning

Ingen rapportert aktivitet.

Formidling

Ingen rapportert aktivitet.

Ledelse og prioritering

Ikke prioritert område.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Moderat til svak forankring og prioritering i instituttene; i stor grad drevet av enkeltmiljøer/-personer.

Utdanning

Relevant tematikk og perspektiver i ordinære emner

Samiske og urfolksrelaterte perspektiver tas opp i flere emner som del av bredere tematikker, særlig gjennom bruk av case (som Fosen-saken og andre aktuelle case). Slike perspektiver inngår i sosiologi, samfunnsgeografi, sosialantropologi, statsvitenskap og psykologi. Tematikken behandles gjennom analyser av urfolksrettigheter, miljøkonflikter, marginalisering og psykisk helse. Inngår i undervisning om klima, miljø, politiske prosesser og sosiale bevegelser, innen samfunnsgeografi, sosiologi og sosialantropologi. Fornorskningspolitikk behandles blant annet i emne om migrasjon, integrasjon og assimilasjon. Studenter kan arbeide med slike problemstillinger særlig på masternivå, bla. med feltarbeid. Ved Psykologisk institutt inngår tema som kulturforståelse, traumer, minoritetsstatus og kultursensitiv praksis i profesjonsstudiet.

SAI utarbeidet i 2023 retningslinjer for hvordan avkolonisering av undervisning og pensumutvalg kan gjøres i praksis.

Faste emner

Sosiologi og samfunnsgeografi

HGO4011 – Philosophy and Methodology of Human Geography

HGO4301 – The Social Dimensions of Environmental Change

SGO1001 – Innføring i samfunnsgeografi

SOS1100 – Sosiologisk teori

SGO2400 – Politisk geografiSGO2500 – North/South Development: Energy transitions

SOSGEO4801 – Social movements

SOS1004 – Innføring i sosiologi

SOSGEO2800 – Migrasjon, integrasjon og ulikhet

Statsvitenskap

STV4222 – International and Comparative Judicial Politics

STV2400 – Teorier om offentlig politikk

Sosialantropologi

SOSANT2150 – Norden

SOSANT2510 – Environmental anthropology

Psykologi

PSYC2302 – Profesjonsforberedende 3
PSYC2502 – Profesjonsforberedende 4
PSYC3511 – Helsefremmende og forebyggende arbeid
PSYC5301 – Psykologisk arbeid med familier og systemer
PSYC5410 – Hovedpraksis og etikk

Emner med spesifikt fokus på samer og/eller nasjonale minoriteter

Instituttene peker på at temaet samer og nasjonale minoriteter i liten grad er eksplisitt og systematisk. Psykologi har inkorporert samiske helseperspektiver i profesjonsløpet i psykologi.

Utviklingsarbeid i utdanningene

Dialog med ulike aktører har ført til 5 forelesninger spredd ut over det kliniske profesjonsprogrammet i psykologi.

Ny lærebok i samfunnsgeografi - flere kapitler refererer til ulike samiske problemstillinger: *Samfunnsgeografi: Perspektiver og prosesser* David Jordhus-Lier, Kristian Stokke og Bjørnar Sæther (red.), 2026

Det blir påpekt at en mer eksplisitt og synlig undervisningstilbud om samisk kultur og samfunn, samt andre nasjonale minoriteter, hadde vært en faglig styrking.

Undervisere

Flere undervisere ved Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi tematiserer temaene i undervisningen, uten at det er en hovedinteresse:

Nora Céline Warholm Essahli (stipendiat)

Agnes Louise Helleberg

Kjell Erling Kjellman

Andrea Nightingale (lokal kunnskap, antikolonialisme)

Kristian Stokke

Peder Peder Ressem Østring (stipendiat)

Elisabeth Gerhardsen (psykologi)

Renathe Simonsen (psykologi)

Se ellers under aktive forskere.

Forskning

Forskningsaktivitet

Begrenset antall prosjekter med direkte fokus, men flere prosjekter som berører relevante tema som urfolksrettigheter, sosial ulikhet, miljø, lokal kunnskap, sosiale bevegelser, marginalisering og psykisk helse. Ved Psykologisk institutt fokus på traumer, minoritetshelse og kulturelle forhold i behandling. Forskere som har jobbet med overgangsjustis og implementering av sannhetskommisjoners anbefalinger

internasjonalt, vil kunne også bidra på dette feltet, selv om de ikke har forsket på samer og nasjonale minoriteter i Norge.

Forskningsprosjekter og finansiering (NFR, FRIPRO, MSCA, EU mv.)

Søkt NFR-prosjekt knyttet til Sannhets- og forsoningskommisjonen (ikke innvilget) Ansatt ved SAI deltar i søknad fra Det humanistiske fakultet om SFF som er videre til runde to.

Aktive forskere

Mette Andersson (sosiale bevegelser, antirasisme)

Elisabeth Bakke (demokrati, nasjonalisme, identitet)

Jemima García-Godos (overgangsjustis, oppreisningsprogrammer, ofrenes rettigheter og sannhetskommisjoners anbefalinger i Latin-Amerika)

Jonathan William Kuyper (demokrati, globalisering, governance, klimaendring)

Marianne Lien (antropologi, landbruk og jordbruk i Finnmark, beiterettigheter, fornorskningsspolitikk)

Andrea Nightingale (lokal kunnskap, antikolonialisme)

Øyvind Stiansen (domstoler, rettsstat)

Formidling

Foredrag og deltakelse i offentlig debatt om miljø, urfolksrettigheter og helse.

Det teologiske fakultet

Sentral tematikk ved fakultetet. Minoritetstematikk prioriteres inn i sentrale emner i fakultetets studieportefølje og i prosjektsøknader om ekstern forskningsfinansiering.

Utdanning

Relevant tematikk og perspektiver i ordinære emner

Tematikken inngår særlig i kirkehistoriske og teologiske emner, der fornorskningsspolitikk, misjonsvirksomhet og kirkens rolle i samiske områder inngår. Jødedom og jødiske studier inngår i flere emner. Fakultetet utdanner jødiske veivisere i samarbeid med Det Mosaiske Trossamfunn. Veiviserne besøker skoler for å informere om jødedom og fokusere på antisemittisme og rasisme.

Faste emner

LES4600 – Dialog og profesjonelle samtaler i et tros- og livssynspluralt samfunn

TFF1001 – Kristendommens historie

TFF1002 – Levd religion i Norge

TFF1004 – Hellige tekster

TFF4234 – Tros- og livssynsdialog i Norge

TEOL1003 – Bibelhebraisk

TEOL1100 – Introduksjon til Bibelen

TEOL2003 – Oldkirkens historie

TEOL3003 – Introduksjon til tolkning av hebraiske bibeltekster

TEOL4004 – Historiske perspektiv på norsk og nordisk protestantisme

TEOL4107 – Sentrale tekster og temaer fra den hebraiske bibel

TFO1011 – Judaism and Jewish History

TFO1012 – Modern Jewish History and Culture

TFO1013 – Identity, Ethics and Intercultural Competence

Emner med spesifikt fokus på samer og/eller nasjonale minoriteter

Ingen slike emner rapportert.

Utviklingsarbeid i utdanningene

Styrking av tematikk i eksisterende emner ved å inkludere relevant kunnskapsinnhold.

Undervisere

7 faste fagpersoner med relevant kompetanse.

Forskning

Forskningsaktivitet

Forskningen omfatter temaer knyttet til kirkehistorie, fornorskningsspolitikk, samisk teologi og forsoning. Forskningsprosjekter som omhandler samisk teologi og historiske prosesser. Forskning på skogfinnene og kirken.

Forskningsprosjekter og finansiering (NFR, FRIPRO, MSCA, EU mv.)

Prosjekt om norsk misjon inkludert samemisjonen på 1700-tallet, søknad NFR, FRIPRO 2024, professor Sivert Angel

Ph.d. om samisk økoteologi og diakoni, med tematikk forsoning og fornorskning.

Søknad til NFR "The Norwegianisation of Forest Finns" 2025, førstelektor Sjur Atle Furali

Aktive forskere

Sivert Angel (prof. Kirkehistorie), misjonshistorie under pietismen (1700-talet)

Vemund Blomkvist (førstelektor), hebraisk

Hallgeir Elstad (prof. Kirkehistorie), samisk og kvensk historie, samemisjon (1700- og 1800-talet), kirkens rolle i fornorskingen, læstadianisme (1800- og 1900-talet), samisk kirkeliv

Sjur Atle Furali (førstelektor kirkehistorie), prosjektutvikling og formidling om skogfinner

Anne de Hemmer Gudme (prof. Det gamle testamente), den hebraiske bibel, antikkens jødedom, hebraisk.

Anne Hege Grung (prof. interreligiøse studier), har blant annet sittet i utvalget i regi av Den norske kirke som i 2024 leverte utredningen «Den norske kirke i møte med jødedom og jøder».

Gunnar Haaland (prof. II, jødiske studier, antikkens jødedom), hovedansvarlig for jødiske veivisere.

Markus Keller (førstelektor), underviser jødiske veivisere.

Lea Kirsten Matthaei (stipendiat), samisk økoteologi og forsoning)

Helena Stradli Schmidt (postdoc), underviser jødiske veivisere

Formidlingsprosjekter de siste fem årene

Konferanser og åpen konsultasjon knyttet til sannhets- og forsoningsprosesser: Den norske kirke og utdanningsinstitusjoner med TF som vertskap november 2025.

Boklanseringer, blant annet antologien Präster i norr under tidligmodern tid (2025). Ulike former for populærvitenskapelig formidling, kronikker, artikler og foredrag.

Det utdanningsvitenskapelige fakultet

Tematikken er forankret og del av kjerneoppgaver.

Utdanning

Relevant tematikk og perspektiver i ordinære emner

Samiske og minoritetsperspektiver inngår i lærerutdanning og pedagogikk, med fokus på flerspråklighet, didaktikk og profesjonsfag. Tematikken behandles også gjennom praktiske undervisningsopplegg, blant annet bruk av aktuelle samfunnssaker som case.

Faste emner

Praktisk-pedagogisk utdanning og profesjonsfaget i lektorprogrammet

PPU3210 – Undervisning og læringsforløp

PPU3220 – Vurdering og tilpasset opplæring

PPU3510D – PPU deltid del 1

PPU3520D – PPU deltid del 2

PROF3025 – Ledelse av elevers læring

PROF4045 – Tilrettelegging for elevers læring

Emner ved Institutt for pedagogikk

PED2120 – Minoritetsspråklige elever

PED2102 – Språk, flerspråklighet og tekstforståelse

Emner med spesifikt fokus på samer og/eller nasjonale minoriteter

Samer, kvener, nasjonale minoriteter og språklige minoriteter omhandles i flere emner, særlig knyttet til tospråklighet.

Utviklingsarbeid i utdanningene

Utvikling av undervisningsopplegg i PPU med Fosen-saken som Case.

Samarbeid med Samisk høyskole.

Antall undervisere

3 ansatte med kompetanse innen flerspråklighet, samisk litteratur og minoritetspedagogikk.

Tematikken er fast inkludert i obligatoriske emner i PPU og profesjonsfaget i lektorprogrammet. Disse emnene undervises av de fleste pedagoger og fagdidaktikere ved ILS.

Forskning

Forskningsaktivitet

Forskningen omfatter temaer som språkrevitalisering, utdanning, læremidler og minoritetspedagogikk

Forskningsprosjekter og finansiering (NFR, FRIPRO, MSCA, EU mv.)

Flere prosjekter innen språk, læring, flerspråklighet og samiske forhold.

Kamil Øzerk har et pågående prosjekt: Samiske læremidler i LK20S-skolen

Jonas Bakken var leder for en arbeidspakke i det NFR-finansierte prosjektet «Minoritetsstemmer i skandinavisk samtidslitteratur» (2021-2025). Samisk litteratur var tema for flere av prosjektets publikasjoner, og prosjektet tok også for seg skogfinsk litteratur.

[SpedAims Hjertespråk](#), en aktivitet knyttet til senteret SpedAims (Senter for spesialpedagogisk forskning og inkludering), følger språk og leseutviklingen hos samiske barn fra 4 år og videre inn i skolen. Finansiering fra KD (via NFR).

Aktive forskere

Jonas Bakken (samisk litteratur og aktivisme)

Monica Melby-Lervåg (språk og leseutvikling)

Kamil Øzerk (emeritus, tospråklighet, språkrevitalisering)

Formidling

Formidlingsprosjekter de siste fem årene

Formidling skjer gjennom utdanning, læremiddelutvikling og samarbeid med skoleverket.

Kulturhistorisk museum

Arbeid med samisk tematikk er institusjonalisert gjennom samlingsforvaltning og samarbeid.

Utdanning

Relevant tematikk og perspektiver i ordinære emner

Museet har ikke regulær undervisning. Samisk arkeologi inngår i undervisning og formidling.

Faste emner

En forelesning i året om samisk historie og arkeologi for internasjonale studenter på HIS4100 – Viking and Medieval Europe: Interdisciplinary Perspectives.

Forskning

Forskningsaktivitet

Sterk aktivitet i samisk arkeologi og kultur, jf. aktive forskere.

-Bååstede-avtalen i 2019 mellom Kulturhistorisk museum, Norsk folkemuseum og Sametinget regulerer eierskap og samarbeid om de samiske samlingene i Oslo.

Universitetets Etnografisk museums samiske samling er deponert på Norsk folkemuseum, og forvaltes i samarbeid mellom UiO og Stiftelsen Norske folkemuseum. Kulturhistorisk museum har i tillegg en gjenstandssamling med nyere samisk materiale (også fra Sverige og Finland).

I Kulturhistorisk museum arkeologiske samling (tidligere Oldssakssamlingen) finnes også en god del samisk materiale.

Forskningsprosjekter og finansiering (NFR, FRIPRO, MSCA, EU mv.)

NFR-prosjekt: 2026-2029 MORE - [Museum Objects and Reconciliation Ethics](#).

Collaborations over post-repatriation reparations in Sápmi. PI Gro B Ween

Aktive forskere

Professor Gro B Ween, antropolog, landrettigheter, politiske prosesser, naturforvaltning, kulturminneforvaltning, verdensarv og selvbestemmelse.

Forsker (midlertidig), Anna Mossolova, antropolog, reclamation and resocialisation of cultural heritage returned to Indigenous descendant communities.

Professor Marte Spangen, arkeolog, Samisk arkeologi, Religion og ritualer i fortiden, Utveksling, forflytning og territorialitet i fortiden. Forskning om en rekke ulike aspekter av samisk fortid, blant annet langvarig integrering i handelsnettverk og kulturell utveksling, klær og kjønnsperspektiver, offerritualer.

Førsteamanuensis, Jostein Bergstøl, arkeolog, samisk arkeologi, jakt, fangst, etnisitet.

Formidling

Formidlingsprosjekter de siste fem årene

Utstilling: [Ti samiske tidsbilete – Logi sámii áigegova](#)

Tone Cecilie Simensen Karlgård, universitetslektor og mangfoldskoordinator , har i mange år jobbet med utstillinger, omvisninger og andre relevante tiltak (formidling, repatriering, museet som møteplass) opp mot samiske grupper, rom, romani og andre minoriteter.

Naturhistorisk museum

Prioritert gjennom arbeidet med GBIF og CARE-prinsippene.

Utdanning

Ingen regulær undervisning.

Forskning

Forskningsaktivitet

Forskning på biodiversitet og urfolksdata.

Forskningsprosjekter og finansiering (NFR, FRIPRO, MSCA, EU mv.)

GBIF Norge, den norske deltagernoden i Global Biodiversity Information Facility (GBIF), er basert på NHM. GBIF jobber med FAIR og CARE data standarder.

CARE-prinsippene er utformet av Global Indigenous Data Alliance (GIDA). [What are the CARE principles? - For employees - University of Oslo](#)

Prinsippene har som mål å beskytte urfolksrettigheter til urfolksdata, herunder også tradisjonell kunnskap, i møte med krav og forventninger om åpen deling og videre bruk. [GIDA-Sápmi](#) samarbeid.

Aktive forskere

Dag Endresen (GBIF Norge (Biodiversitetsdata), FAIR principles, CARE principles)
Hugo de Boer (GBIF Norge head of delegation)

Formidling

Formidlingsprosjekter de siste fem årene

Ikke rapportert.